

mah^oledebiyat

MART AYI (2022) YAZAR DOSYASI MEHMET EROĞLU

* PDF

YAYIN SORUMLUSU
METE KARAGÖL

YAYIN SORUMLUSU
ONUR ÖZKOPARAN

İMTİYAZ SAHİBİ
FERDİ ÖRNEK

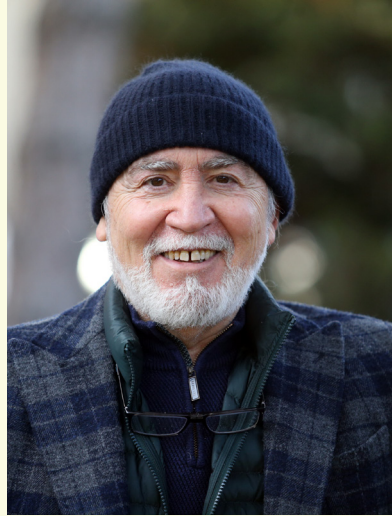
EDİTÖRLER
BURAK NEFESOĞLU
METE KARAGÖL
OĞUZHAN OKUYUCU
ONUR ÖZKOPARAN

İLETİŞİM
mahaledebiyatsanat@gmail.com

DAĞITIM
mahaledebiyat.com

2020 yılında yayın hayatına başlayan Mahal Edebiyat, aradan geçen iki senelik zaman diliminde pek çok öyküye, şiire, incelemeye sayfalarını açtı. Pek çok yazar adayı ilk kez Mahal Edebiyat sitesinde yazılarını yayımladı. Web sitesi ziyaretçilerine öykü, şiir, deneme, inceleme, makale, biyografi, söyleşi ve listelerle zengin bir içerik sunuyor. Hiçbir derneğe bağlı değildir. Yazarlarının gayretleri ile varlığını sürdürmektedir. Yazılarda temel şartı hiçbir düşünceye hakaretin olmamasıdır. Aynı kararlılıkla yoluna devam eden Mahal Edebiyat, 2022 yılının ilk ayından itibaren iki aylık temalar ve aylık dosya konularıyla edebiyatın içinde var olmayı sürdürecektir.

İÇİNDEKİLER

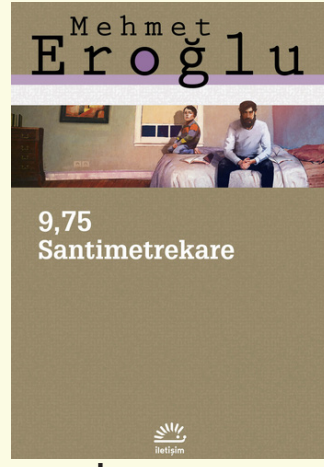
**MEHMET EROĞLU İLE
EDEBİYAT ÜZERİNE**
HAZ.: NİHAL BAYSAL (S4)

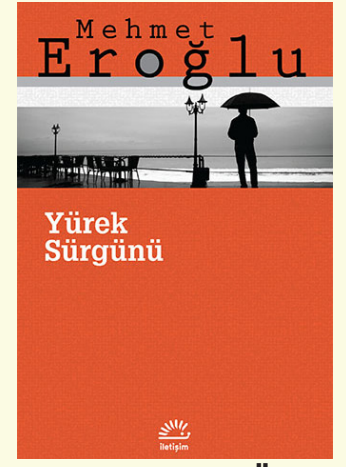
**SANSÜRLENEN ÖDÜLLÜ BİR İLK RO-
MAN "ISSIZLIĞIN ORTASI" VE EVRE-
NİNDE GEÇEN MESELELER**
METE KARAGÖL (S7)

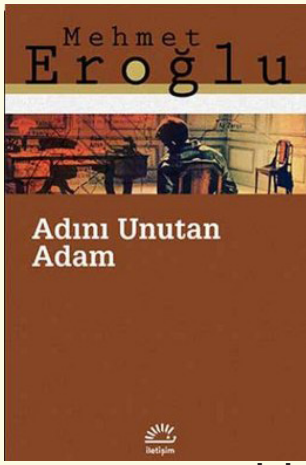
“YARIM KALAN YÜRÜYÜŞ”
ROMAN İNCELEMESİ
YEŞİM GÜNAY (S11)

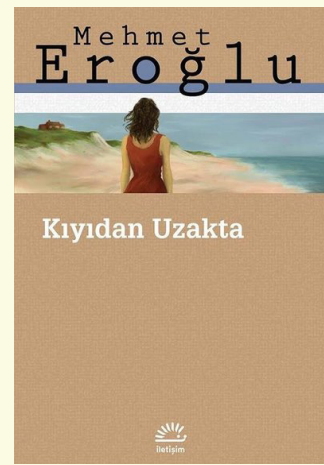
“9,75 SANTİMETREKARE” ROMAN
İNCELEMESİ: ACININ YÜZÖLÇÜMÜ
AYŞENUR KIVANÇ ÜSTÜNTAŞ (S13)

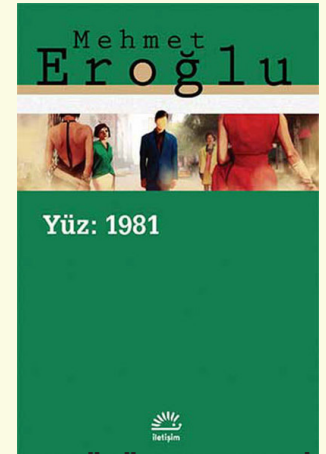
BİR DİNOZORUN ROMANI: “YÜREK
SÜRGÜNÜ” ROMAN İNCELEMESİ
TURHAN YILDIRIM (S18)

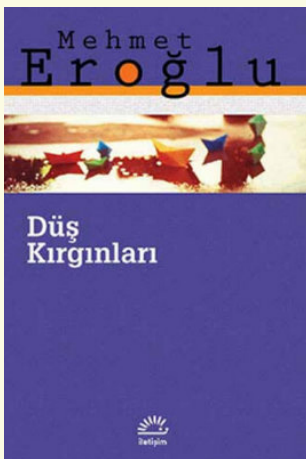
UNUTMAYANLAR İÇİN: “ADINI
UNUTAN ADAM” ROMAN İNCELEMESİ
SERKAN MUTLU (S20)

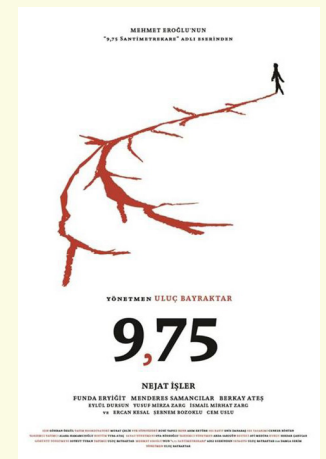
MEHMET EROĞLU'NUN “KIYIDAN
UZAKTA” ADLI ROMANINA BİR BAKIŞ
YAREN SAYGILI (S22)

YÜZÜN BEN HALİ:
“YÜZ: 1981” ROMAN İNCELEMESİ
CANAN MURTEZA (S26)

“DÜŞ KIRGINLARI”
ROMAN İNCELEMESİ
FEYZA KEŞAN (S32)

9,75 FİLM İNCELEMESİ
YASEMİN SEVEN ERANGİN (S34)

MEHMET EROĞLU İLE EDEBİYAT ÜZERİNE

HAZ.: NİHAL BAYSAL

4

Yarım Kalan Yürüyüş'ü bir okurdan görerek almıştım. Okumaya başladığım ilk anda roman beni kendine esir etti. Diğer eserlerinizi incelediğimde oldukça verimli bir yazar olduğunuzu gördüm. Böylesine verimli olmanın sırrı nedir bizimle paylaşır mısınız?

Her konuda olduğu gibi yazma konusunda da verimlilik, disiplinle başlar. Disiplin, süreklilik ve tutarlılık gösteren davranışlar bütünüdür. Bu nedenle yazmak, ancak yazmayı gündelik hayatınızın bir parçası haline getirirseniz mümkün. Bu ilkeyi hep akılda tuttum ve uyguladım, çok yoğun bir biçimde, mühendis olarak çalışırken bile. Basit bir hesap yapalım: Günde bir sayfa yazarsanız, her yıl ortaya 365 sayfalık bir roman çıkar. Tabii böyle sürekli yazmak ancak elinizde –daha doğrusu yüreğinizde ve kafanızda- yazacak konunuz varsa mümkündür. Önemli diğer nokta, ben romanlarımı ya yüzerken ya da yürürken, yarım saatte yazarım. Olayı baştan sona düşünüp yazacağınız tasarlıyorsanız gerisi altı, sekiz ay süren beyninizdeki ve yüreğinizdekileri kâğıda aktarma işçiliğidir. Son not: Verimlilik, hedef belirginse sağlanır. Ben yazmaya sonu, son paragrafı, hatta cümleyi bilerek başlarım.

Biyografinizi incelediğimizde 1994 sonrasında yazmaya beş yıl ara vermişsiniz. Neler oldu o yıllarda? Yazmaya tekrar başlamanız nasıl oldu bahseder misiniz?

Çok sigara içiyordum. Günde üç pakete yakın. Sağlığımı tehdit ettiğinden değil ama bu alışkanlığın beni boyunduruk altına aldığını fark etmem sonucunda sigarayı bırakma kararı aldım. Kim esarete evet der? Neredeyse yirmi beş yıl boyunca hep yanımda olan, üstümden başımdan ayrılmayan, her yanıma, hareketlerime sinen bir şeyden vazgeçmek, deri değiştirmek gibi çok zor bir meseleydi. Sonunda bir zorluktan ancak yerine başka bir zorluk yerleştirerek vazgeçebileceğimi düşünerek, hiçbir bilgimin, birikiminin olmadığı yeni bir uğraş edinmeye karar verip müziğe döndüm. Sonraki üç yıl boyunca, sıkı bir disiplin ve inatla, nota okumayı, solfeji bilmeden, müzikle ilgili hiçbir bilgim olmadan, her şeye sıfırdan başladım ve saksafon çalmayı öğrendim. Sonraki iki yıl boyunca da edindiğim bu uğraşın keyfini çıkardım. Otuz yaşında, kendime, elli yaşından sonra sadece yazacağım, çalışmayı bırakacağım diye söz vermiştim. O sözü tuttum. 2000 yılında

mühendislik geçmişimi bir daha açmamak üzere kapattım ve tekrar yazmaya başladım. O tarihten beri sadece yazıyor ve edebiyat işliklerinde ders veriyorum.

Romanlarınızda genelde bölüm başlarında kullandığınız çeşitli alıntılar var. Bu alıntıları neye göre seçiyorsunuz? Okurken not mu alırsınız, yoksa konuyu kurgularken aklınıza mı gelir?

Nasıl müzik parçalarının başında anahtarlar varsa, o alıntılar da romanın nasıl okunması ya da hangi bakış açısıyla, duygularla yazıldığı hakkında ipucu vermesi için konuyor. Kullandığım alıntılar aklımda yer etmiş alıntılar. Yeri ve zamanı gelince geri dönüp romanlardan alıyorum. Bazen bir alıntı, sayfalar boyunca anlatmak istediklerinizi özetler, bazen de yazdıklarınızı vurgular, doğrular.

İlk romanlarınızda darbe konusunu işlerken daha sonraki romanlarınızda varoluş kaygısı, yabancılaşma, vicdan eksikliği gibi toplumsal ve bireysel konularda yazmışsınız. Bu farklılaşma sürecinin etkenleri nelerdir?

Romanın odağında hep insan vardır. İnsanda

var olan bir insanlık halini keşfetmeye çalışmayan ya da bunun için çaba göstermeyenler, kalıcı yazar olamazlar. Ben bu saptamaya inanırım. Hatırlayın, birçok unutulmaz ölümsüz diye adlandırdığımız roman, kahramanlarının yani bir insanın adını almıştır: Robinson Crusoe, Don Kişot, Hamlet, Macbeth, Romeo Jülyet, Madam Bovary, Anna Karanina gibi. Ancak yazarın insanı anlatırken unutmaması, ihmal etmemesi gereken yöntem, onu toplumsal bir kanaviçenin içine yerleştirerek anlatması gereğidir. Yazdığı, yarattığı kahramanı, insanı onu oluşturan koşullarla birlikte ele alması gerekir. İlk beş romanım, ben öyle demesem de, 1968 kuşağı diye adlandırılan, kendilerini kurtarıcı gibi gören, genç romantik eylemcileri, onların dramlarını ele alıyordu. O kuşak, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbeleriyle büyük bir kıyıma uğradı. Söz konusu romanlarda darbelerin yer almasının nedeni budur.

Bazı kavramları kitaplarınızda içerik olarak bize sunmaktasınız. Örneğin Belleğin Kış Uykusu'nda bellek kavramını, Kusma Kulübü'nde Oedipus Kompleksi'ni. Mühendislik eğitimi aldığınızı biliyoruz. Psikolojiyle olan bu bağınız nasıl bu kadar kuvvetli? Açıklar-

sanız sevinirim.

Psikoloji diye bir bilim varsa bunu Stendhal'a borçluyuz derler. Konuyu şöyle de ifade edebiliriz. Romanlar olmasa psikoloji olmazdı. Çünkü az önce belirttiğim gibi roman, insanla ilgilenir, onu dilim dilim keser, her şeyini ortaya koyar. Önemli bir not daha: Yazmak her şeyden önce insanın kendini itiraf edebilmesidir. Bu saptamalara bakarak psikolojiyle –eğer dediğiniz gibiyse- bağımın gücünü anlayabilirsiniz. İlgim, insanı bir roman kahramanı yapan insanın iç dünyasına yönelik.

Her konuda olduğu gibi yazma konusunda da verimlilik, disiplinle başlar. Disiplin, süreklilik ve tutarlılık gösteren davranışlar bütünüdür. Bu nedenle yazmak, ancak yazmayı gündelik hayatınızın bir parçası haline getirirseniz mümkün.

Otuz yaşında, kendime, elli yaşından sonra sadece yazacağım, çalışmayı bırakacağım diye söz vermiştim. O sözü tuttum. 2000 yılında mühendislik geçmişimi bir daha açmamak üzere kapattım ve tekrar yazmaya başladım. O tarihten beri sadece yazıyor ve edebiyat işliklerinde ders veriyorum.

6

Çağdaşlarınızdan okumayı sevdiğiniz kimler var?

Çağdaş! Malraux, Graham Greene, Romain Gary, Schoendoerffer, Semprun, Margareth Yourcenar... Aynı damardan kan aldığım bu yazarlar telefon rehberi yazsalar okurum... Ancak bir uyarı. Okumaya klasikleri okumadan başlamak, üzerlerindeki gökyüzü bulutlarla kaplı bir okyanusa, pusulasız açılmaya benzer.

Edebiyatçı kişiliğinizin dışında neler yapmaktan hoşlanırsınız?

Yüzmek, yürümek, denize açılmak, satranç ve trigonometri sorularının çözümlerini okumak desem... Tabii caz dinlemek de var.

Son olarak edebiyatseverlere vermek istediğiniz tavsiyeler var mıdır?

Okumak okumak okumak. Ancak kitap değil, yazar okuyun derim. Ancak sizi besleyecek, yeni ufuklar açacak yazarları seçerek. Akılda tutulması gereken bir şey daha var: Genel kabul gören her şey en fazla ikinci sınıftır. *İlyada* çok satmıyor ama tam 2700 yıldır satıyor.

Sizinle bu keyifli söyleşiyi yaptığım için çok mutluyum. Teklifimizi kabul edip zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ederiz.

SANSÜRLENEN ÖDÜLLÜ BİR İLK ROMAN “ISSIZLIĞIN ORTASI” VE EVRENİNDE GEÇEN MESELELER

METE KARAGÖL

Mehmet Eroğlu, romanında bizi bir ıssızlığın, karanlığın, bilinmeyen ve sessizliğin ve sesliliğin ortasında bırakır. İssızlığın Ortası, bir kayboluşun izini süren, okuyucusunu bu benlik kazanma mücadelesine ortak eden bir ilk roman özelliği taşımaktadır.

Roman, 1976 ve 1977 yıllarında yazılmıştır. 1979 yılında *Milliyet* gazetesinin açmış olduğu roman ödülü yarışmasında Orhan Pamuk’un *Cevdet Bey ve Oğulları* romanıyla birlikte birinciliğe layık görülmüştür. Ancak dönemin baskıcı ve karışık ortamı ve ardından gelen 12 Eylül 1980 darbesi nedeniyle roman ancak 1984 yılında, Erdal Öz’ün kurduğu Can Yayınları’ndan basılabilmektedir. Ertesi sene -yani 1985 yılında-, hem Orhan Kemal Roman Armağanı hem de Madaralı Roman Ödülü’nü¹ kazanmıştır. Bu ödüller, geç gelen baskıya (yayıma) edebiyat camiasının verdiği bir tepki gibidir. Çünkü iyi bir roman, er ya da geç hak ettiği değeri görmektedir.

Kimi yazarların ilk romanlarında seçtiği karakterler ve olaylar yaşamlarından bir yansıma olarak karşımıza çıkar. Bu ne kadar bilinçli bir tercihtir, orasını bilemiyoruz ama Mehmet Eroğlu’nun bu ilk romanda seçtiği Ayhan karakterinde yaşamıyla kesişen bazı noktalar var. Bunlardan birincisi hem yazarın hem de başkarakterin yatılı okulda okumuş olmasıdır. Ayhan burada kurduğu dostlukları yıllar içinde *ıssızlığın ortasında* yavaş yavaş kaybedecektir.

Ana hatlarıyla bahsedecek olursak roman, Ayhan adında bir gencin 1974 Kıbrıs Harekâtına katılmasını, orada yaşadığı yıkıcı olayların onu bir tutunamayana dönüştürmesini ve yurda döndükten sonra -Ankara’da- dostlarının bu tutunamama meselesinden onu kurtarmak istemesini anlatıyor şeklinde özetleyebiliriz. Ama hem bu evrende geçen meseleler hem de romanın kendi içindeki zaman katmanı göz önüne alındığında roman dönemin olaylarına ışık tutmakta ve klasik bir anlatının dışına çıkmaktadır. Nedir bu evrende geçen meseleler? *68 Kuşağı*, 1971 Muhtırası ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı.

Bu üç kavramın ne demek olduğunu bilen okurların affına sığınarak, bilmeyen okurlar için

1 Bu ödül günümüzde yok. Emekli öğretmen Fikret Madaralı ve eşinin gayretleriyle 1974 ve 1988 yılları arasında dağıtılmıştır. Ödülü ilk kez 1974 yılında Yaşar Kemal Demirciler Çarşısı Cinayeti romanıyla kazanırken son kez de 1988 yılında Şemsettin Ünlü Toprak Kurşun Geçirmez romanıyla alıyor. 1985 yılında Mehmet Eroğlu hem *İssızlığın Ortası* hem de bu romanın devamı olan *Geç Kalmış Ölü* ile birlikte kazanıyor.

8 kısaca açıklayacağım.

68 Kuşağı

1960lı yılların ortasından 1970li yılların başına kadar Batı Almanya, Fransa gibi gelişmiş Avrupa ülkelerinin yanı sıra dünyanın pek çok ülkesinde önemli sayılabilecek öğrenci ayaklanmaları görülmüştür. Bu evrenselliği göz önüne alındığında geçtiğimiz yüzyılın en önemli toplumsal hareketi olduğunu da söyleyebiliriz. Özellikle 1968 yılı ile anılmasının başlıca sebebi 1968 yılının Mayıs ayında Fransa’da yaşanan ve Paris Komünü’ne benzetilen olaylardır. Öyle ki, bu olaylar II. Dünya Savaşı’ndan sonraki en büyük kitle hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda dünyanın pek çok yerinde eş zamanlı olarak işçi sınıfı hareketleri de görüyoruz.²

Bu kavram Türkiye’de ise aynı tarihlerde başlayıp 1971’de verilen karşı mücadeleyle son bulan bir dönemi kapsamaktadır. Üniversitelerde akademisyen ve öğrencilerin başkaldırıları, 6. Filo askerlerinin denize atılması, pek çok yerde kitlesel boykot olayları ve

isyanlar, devrimci ve işçi sınıfının mücadelesi 68 Kuşağı olarak da adlandırılan bu dönemde karşımıza çıkmıştır. Bu dönemin önde gelen genç isimlerinden Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, İbrahim Kaypakkaya; sanat dünyasından Sevgi Soysal, Zülfü Livaneli sayılabilir. TİP ise bu dönemin güçlü bir siyasal örgütü olarak karşımıza çıkmaktadır.

1971 Muhtırası

1971 Muhtırası en kabaca yöntemle, dönemin Genelkurmay başkanının, cumhurbaşkanına verdiği muhtırayla, hükûmeti istifaya zorladığı bir askerî müdahale olarak açıklanabilmektedir.

Türkiye’de demokrasi, henüz tam anlamıyla oturamamış, gelişmekte olan bir yapıdır. İlk olarak 1808 yılında Sened-i İttifak ile başlayan demokratik atılımlar³, fermanlar ve kanun değişiklikleri ile gelişmesini sürdürmüştür. Bu sırada II. Mahmud, Abdülmecid gibi devlet başkanları, demokratik açılımlar karşısında gücünü hâlâ korumuştur. Abdülaziz’in tahttan indirilip V. Murad’ın tahta çıkması aslında

demokratik bir atılım olmaktan ziyade darbedir. Nitekim darbeye gelen V. Murad da bir darbeye tahttan indirilmiş yerine II. Abdülhamid geçmiştir. Padişah, tahta çıktıktan sonra Türk demokrasisinin ilk anayasası kabul edilen Kanuniesasi’yi ilan etmiştir. Ancak bu anayasa uzun ömürlü bir anayasa olmamıştır. 93 Harbi gerekçe gösterilerek 1908’e kadar padişah yine tek adamlığını veya antidemokratik yönetimini sürdürmüştür. II. Meşrutiyet Devri olarak bildiğimiz bu dönem, 1920’de Mebusan Meclisi’nin dağıtılmasına kadar sürmüş; aynı yılın Nisan ayında Ankara’da Büyük Millet Meclisi faaliyetlerine başlamıştır. 1921 Anayasasını bu meclis hazırlamıştır. Ardından gelen 1924 Anayasası ise Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk anayasasıdır. Cumhuriyet’in ilanının ardından iki kez çok partili hayata geçiş süreci olumsuz neticelenmiştir. İsmet İnönü döneminde üçüncü ve son kez çok partili hayata geçiş yapılmıştır. Bu demokratik atılım da 1960 Darbesi ile sekteye uğratılır. Darbe ile yönetimi ele geçiren ordu, bir süre yönetimi elinde tuttuktan sonra görevi sivillere bırakmıştır. Ancak 68 Kuşağı başlığında anlattığımız olaylar, Türki-

2 Öztürk, Emine (2018). “Türkiye ve Fransa’da 1968: Fransa’daki Mayıs Ayaklanmasını Başlatan Öğrenci Hareketinden Farklı Yönleriyle Türkiye’de Sosyalist Öğrenci Hareketi”. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 19, S. 34, s. 371-415

3 Tosun, Hüseyin (2002). “Türkiye’de Demokrasinin Gelişim Sürecine Genel Bir Bakış”. s. 187-234

Romanımızın karakterlerine baktığımızda Ayhan dışında, Zafer, Ali, Metin, Halit, Rezzan ve diğerleri bir şekilde 68 Kuşağı içerisinde yer almış, dönemin ateşi onların da içinde yanmıştır.

ye’de gerilen toplum, 1971’de orduyu bir kez daha harekete geçirir ve dönemin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç liderliğindeki TSK, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay’a muhtıra verir. Bu metinden sonra 32. Hükûmet görevinden istifa etmiştir.

Tarihimize 1971 Muhtırası olarak da geçen bu olaydan sonra, özellikle sol görüşlü aydınlar ve öğrenciler işkencelere maruz kalmış, legal ve illegal sol örgütlere baskınlar düzenlenmiş, TİP ve DİSK kapatılmıştır. Gerilen Türkiye kutuplaşmaya itilerek yeni müdahalelere ve 1980 darbesine doğru ilerler.

1974 Kıbrıs Barış Harekâtı

Kıbrıs Meselesi, 1951’de ilk kez sorun olmuştur. Dönemin Yunanistan Hükûmeti, 1951 yılında BM toplantısında Kıbrıs’ın ilhakını istemiştir.⁴ Bu tarihten sonra Yunanistan bu meseleyi bir devlet politikası haline getirmiştir. 1955’te kurulan EOKA’ya kadar geçen dört yıllık zamanda da Türk ve Rum halkı birbirine karşı şiddetli saldırılarda bulunmuştur. EO-KA’nın kurulmasından sonra Rumlar şiddeti artırmıştır. Türkler ise bu örgüte karşılık olarak

Volkan adında bir örgüt kurarak karşılık vermeye başlamışlardır.

1974 yılında Yunan Cuntası, adanın yönetimini ele geçirmek istemiştir. Buna karşılık Ecevit’in başbakanlığındaki Hükûmet, 20 Temmuz 1974’te, “adada barış ve huzur ortamını” yeniden sağlayabilmek için Kıbrıs Barış Harekâtını başlattığını açıklamıştır. Bu harekât adada iki yeni devletin kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Savaş Türkiye’de ekonomik sıkıntılara yol açmıştır.

Issızlığın Ortası Romanına Dönüş

Mehmet Eroğlu, ilk dönem romanlarında 68 Kuşağı, 71 Muhtırası veya darbe temalarını işlemesi üzerine Mahal Edebiyat’taki söyleşisinde şöyle demektedir.

“İlk beş romanım, ben öyle demesem de, 1968 kuşağı diye adlandırılan, kendilerini kurtarıcı gibi gören, genç romantik eylemcileri, onların dramlarını ele alıyordu. O kuşak, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbeleriyle büyük bir kıyıma uğradı. Söz konusu romanlarda darbelerin yer almasının nedeni budur.”⁵

Romanımızın karakterlerine baktığımızda

Ayhan dışında, Zafer, Ali, Metin, Halit, Rezzan ve diğerleri bir şekilde 68 Kuşağı içerisinde yer almış, dönemin ateşi onların da içinde yanmıştır. Ancak 1971’de gelen müdahale ve karşı mücadele sonrasında sinip kendi kabuklarına çekilmiş, bir şekilde kendi yollarını bulmuş kimselerdir. Ayhan da bunlardan biridir. Ardından 1974 Kıbrıs Barış Harekâtına asteğmen rütbesi ile katılır. Ve asıl romanın katmanlı yapısını oluşturan hadise de burada cereyan eder.

4 Yılmaz, Hasan. (2017) “Kıbrıs Barış Harekâtı ve Sonuçları”. İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 1. s. 87-98
5 <https://mahaledebiyat.com/mehmet-eroglu-ile-edebiyat-uzerine/>

Bu ödüller, geç gelen baskıya (yayıma) edebiyat camiasının verdiği bir tepki gibidir. Çünkü iyi bir roman, er ya da geç hak ettiği değeri görmektedir.

10

“Kısa bir süre önce o bildiğiniz savaşları yaşadım. Çatışmalar bitince birliğimin denetimini altındaki bölgede küçük bir köye karakol komutanı olarak atandım. Aslında sakın bir yere gitmeyi ben istemiştim. Oysa o sakın kıyı köyündeki olaylar kanlı savaşlardan daha korkunç bir sonlara sürükledi beni. Hayatımın en korkunç, en işkence dolu günlerini orada yaşadım.” (s. 299)

Ayhan, atandığı bu köyde bir Rum papaz ile karşılaşır. İçinde düştüğü inançsızlık, onu savrulan bir küle dönüştürmüştür, ancak papazla konuşması ona iyi gelmiştir. Papaz bıkmadan, usanmadan Ayhan’ı inandırmaya çalışmakta, bunu Tanrı’nın bir bağıışı olarak görmektedir. Ancak Ayhan’ın papaz ile dostluğu bu kadar romantik ilerlemeyecektir. Köye gelen bir gazetecinin dönüş yolunda öldürülmesi, bu tabloyu bir gece vakti çivisiyle yere düşürecek. Gazetecinin ölümüne sebep olan fail yakalanamamıştır. Papaz bu kişiyi saklamıştır. Nitekim olaylar araştırılıp gerçekler gün yüzüne çıkınca Ayhan için yapacak bir şey kalmamıştır.

“Evet, insanlıkta inanılacak hiçbir şey kalmadı. Öyle bir insanlığın malıyız ki, değer verdiği bütün kavramlar kanla yıkanmış, barış diyerek açtığı bütün yollar kan göllerine

dönüşmüş, mutluluk diye sunduğu her şeyin gölgesi ölümle damgalanmış.” (s. 301)

Papaz bu davranışından ötürü kendisini ölümüne sürüklerken ardında anısıyla Ayhan’a musallat olacak bir hayalet bırakacaktır.

Askerlik vazifesinden sonra ilk olarak Mersin’e gelip bir süre burada kalan Ayhan, daha sonra Ankara’ya dönecek ve yaşamına bir şekilde kaldığı yerden devam edecektir. Ancak Kıbrıs’ta yaşadığı bu olaylar onu bir tutunamayana dönüştürmektedir. Bir türlü bu olayların etkisinden çıkamamaktadır. Kimi zaman bir hastane odasında, kimi zaman papazla olan anılarını okuruz. Şimdi ve geçmiş arasında gidip gelen metin, okuru sadık bir okuyucuya çevirmektedir. Çünkü bir an olsun romandan koptuğunuz an, sayfalarca geriye dönüp tekrar okumanızı gerektirebilir.

Ankara, Ayhan’ın bıraktığı gibi midir? Dostları... Arkadaşları... Hiçbir şey eskisi gibi değildir. Burada senelerdir kendisini bekleyen Rezzan’dan uzaklaşmasını, Ferda isminde bir kadına aşk beslemesini görür gibiyiz Ayhan’ın. Romanın *şimdide* geçen anlatısı bir sistem/ dönem eleştirisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Roman iki ana bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde on bir, ikinci bölümde dokuz bölüm vardır. Ve okumayı kolaylaştırmak adına

bu ara bölümlerin içinde de küçük bölümler bulunmaktadır. Yoğun karakter ve mekân betimlemeleri yoktur. Ancak Ayhan’ın psikolojik çözümlemeleri, ruhundaki kırıklara odaklanması bu ihtiyacı karşılamıştır. Tabii diğer karakterlerin yüzeysel anlatıldığını söylemek haksızlık olur. Bu karakterler de Ayhan üzerinden başarılı bir şekilde anlatılmıştır.

Ayhan için tutunamayan, döndüğünde yaşadığı olaylar dönem eleştirisi demiştik. Fakat bu olaylar onu bir intihara sürüklemeyiz. Onu yeni bir yolculuğa, *arayışa* çıkarır. Zafer ismindeki arkadaşının Gaziantep’te yakalanıp öldürüldüğü bilgisini okuruz. Ayhan Zafer’e bir yolculuk yapmaya karar verir ve bir otobüsle yolculuğa çıkar. Bu romanın final sahnesi budur. Devamı *Geç Kalmış Ölü* romanındadır.

Her ne kadar sansüre uğramış olursa olsun, okuyucuya ulaştıktan sonra okurun ve edebiyat dünyasının ilgisine mazhar olan bu romanı okurlarımıza önerebiliriz.

“YARIM KALAN YÜRÜYÜŞ”

ROMAN İNCELEMESİ

YEŞİM GÜNAY

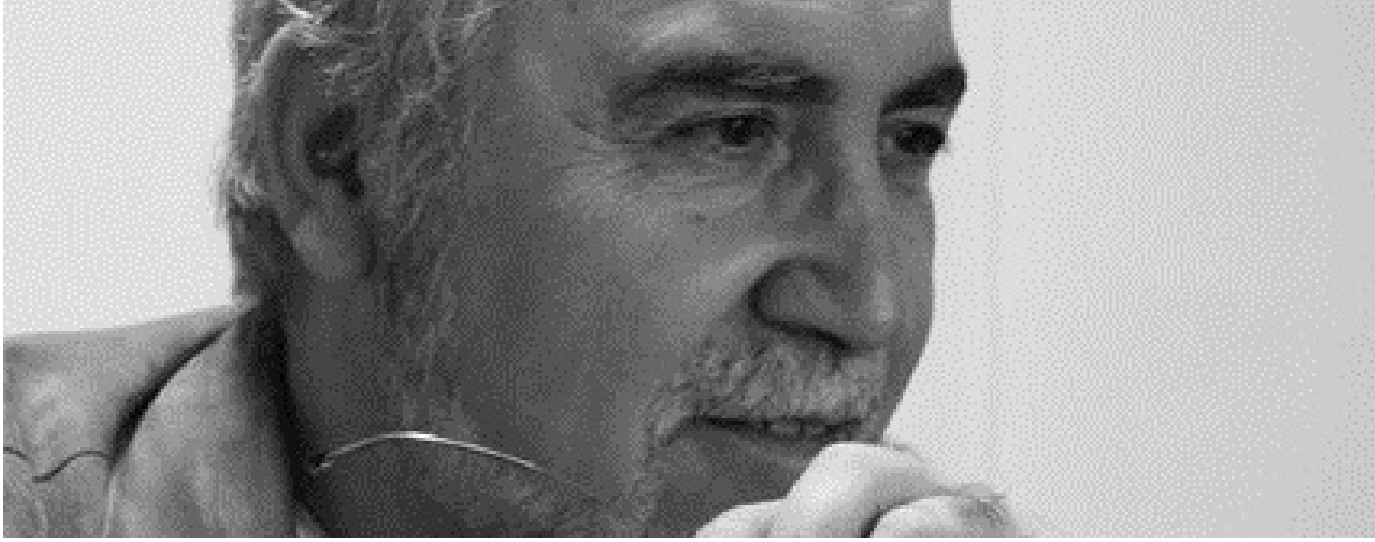
Mehmet Eroğlu’nun ’86 senesinde basılan üçüncü yapıtı, *Yarım Kalan Yürüyüş*, sinema perdesindeki adıyla, *80. Adım*, ’96 senesinde, *Uluslararası İstanbul Film Festivali En İyi Türk Filmi Ödülü*’nü kazanır.

Yarım Kalan Yürüyüş’ü okumak için romanı elime aldım. Fakat Eroğlu’nun yazar kimliğine uzaktım. Her zaman izlediğim yoldan farksız, bu romanı da okumadan evvel, eserin ödüllü yazarını tanımalıyım. Öyle ki, romanın basıldığı sene, ODTÜ’de bir öğrenciyim, romanın senaryolaştırılıp da uluslararası bir festivalde ödül aldığı sene, ideallerim uğruna global bir fabrikada varoluşunu anlamlı kılmak için çalışıp çabalayan bir mühendisim. Eroğlu’nun ana karakterini tanımlarken kullandığı satırlarla da örtüşen bir yaşamım vardı. Memleketinizden uzaklaşıp da seneler sonra geri döndüğünüzde herkes size yabancı. Sadece anılarınızda onları bulabilirsiniz. Kitabın arkasındaki bilgi yazarın romanla meselesini açıklamaya yeterdi. Ardından kitabın içindeki Mehmet Eroğlu başlığıyla başlayan yarım sayfayı da okudum. Eroğlu’yla aramdaki nesil farkımıza rağmen oradaki satırlara da yabancı değildim. Kendimi o satırlarda konumlandırıp, gidebildiğim kadar o yıllara gittim...

Benim için, *Darbe*, demek Ankara, *Ankara* demek başkent, *Başkent* demek TBMM’dir. Ankara’da, Kızılay-Bakanlıklar semtinde oturuyorduk. Evimiz o kadar yakındı meclise. Darbeler, muhtıralar esnasında bulvarda ve TBMM’de yaşanan hareketli anlar sanki bizim evde yaşanırdı. Ve küçük amcam bir 68 kuşağı, *Dev-Genç* sempaticanıydı. Tanış olduğum değerlerle, Eroğlu’nun üçüncü romanını okumaya başladım.

Söylemek isterim ki, kitap inceleme başlığı altında, okuduğum romanın özetini vermekten se, sizleri, Eroğlu’nun, özellikle *Yarım Kalan Yürüyüş* romanını okumanızı sağlamak, ardından da diğer eserlerine yönlendirmektir gayem.

Romanın üçüncü bölümüne geldiğimde, sahneleri bir üst katmandaymış gibi dışarıdan anlatan *ana karakterin* başka bir boyutta konumladığını anladım. Bu Eroğlu’nun kurgusal becerisiydi. Oysa başlangıçta, ana karakterin iç dünyasında bir yolculuğa çıktığını, kusursuz ilerleyen bir iç kurguda okudum. Karakterin birden zaman ve mekân değiştirmesi, kendisinden bahsederken kendisini dışarıdan anlatması okuyucuya verilen bir ipucuydu. Sizlerin, roman okuma zevkinizi elinizden almak istemediğimden, ana karakterin adını vermekten kaçınıp, sadece *ana karakter*

diyerek ilerleyeceğim.

Christopher Columbus Amerika'yı keşfetmişken ben de tekrar eden kâşiflerden olmak istemem. Fakat sıklıkla kullanılan bu söylemin arkasına sığınıp, '68 kuşağına kısaca değinmek isterim. Hepimiz biliyoruz ki '68 youthquake/ gençlik depremi sonuçta, Devrimci Gençlik Hareketi, halkasının tüm dünyada hissedilir bir etkisiydi. Zamanın gençliği, Sosyalist Fikir Kulüpleri'nden, Dev Genç, devrimci militanlara devrildi. Ve de o gençlerin, kendilerince geçerli bir görüşü, bir ideolojisi vardı. Onların görüşüne ve ideolojilerine karşı olanlar o kadar güçlüydü ki gençlerin geleceğini çaldı. Varoluşunu tamamlamadan yiten canların adları hepimizin belleğine kazındı. Günümüze ait global senaryolarda da '68 kuşağının o zamanın kompto teorilerinde birer piyon oldukları gerçeği bugün de aşikâr. Dünya gençliği, kendi ülkelerinin egemen güçlerince boğulmuş. Bu boğulmayı kimse tarihten silemez, zira edebi eserlerde yerleri geçerli. Günümüz filmlerinde de kullanılan siyasi entrikalar, '68 gençlik depreminden görüntülerle zihnimizde yer etti. Mehmet Eroğlu da romanında, "Hepimiz insanız," mesajıyla farklı görüşteki gençleri, sürüklendikleri kavgalarda uyarır...

Romanın siyasi boyutundan sıyrılmakla, esere edebi değeri katan ana konudan uzak-

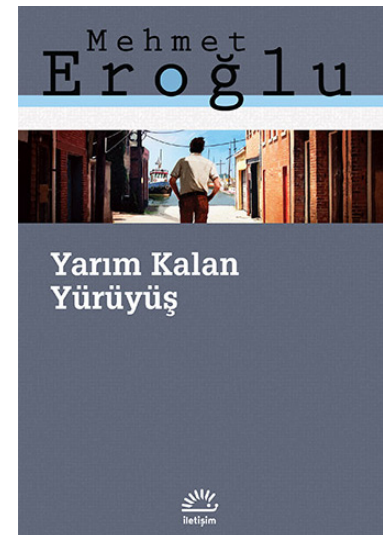
laştırdığımı düşündürmek istemem, fakat yazarın bir bireyin varoluşunu anlamlı kılmak için genç yaşta ölen, öldürülen gençlerin yaşamına farklı kurgularla ışık tutması, aynı olayı farklı açılardan, hatta bir polise roman mantığıyla kaleme alması, yazarın altyapısıyla örtüşse de bunu kullanabilmesi taktire şayan. Mehmet Eroğlu'nun eserlerinin devrimci eylemcilerin dünyasını anlattığı yazılsa da yapının ödüllü filmdeki görseller, '80 ihtilaline göndermeler içerse de okuduğum roman benim için rutin bir hayatın içinde aktı. Ve çok katmanlı bir karakterin çevresinde dönen farklı yaşamların hikayelerini de verdi. Ustaca yazılmış cümleler okunurken karışıkmiş gibi dursa da yerli yerindeki noktalama işaretleriyle sadeleşti. Romanda seçilen mekânlar, özellikle *ana karakter* için, olağanüstüydü.

Bir aykırılık daha yapıp, Eroğlu'nun *Yarım Kalan Yürüyüş* romanını okuduktan sonra, vizyondaki "The Batman" filmini seyredin," dersem, benim saçmaladığımı mı düşünürsünüz?

Eroğlu'nun romanlarındaki çok katmanlı içeriklerin, okuyucuda farklı anlamlar bulduğu da bir gerçektir. '86'da yazılan eseri okuyun, ardından '22'de vizyona giren The Batman filmini seyredin. Ve Mehmet Eroğlu'nun bir röportajda edebiyatçı kişiliğinin dışında *sat-*

ranç ve trigonometri sorularının çözümlerini okumasının ne anlama geldiğini ve bunun kalemine nasıl yansıdığını sizler de fark edin.

Yazarını okuyarak okuduğum romanlardan hep zevk aldım. Bir mezunu olmaktan her zaman onur duyduğum, etiketini gururla taşıdığım okulumda, kuşak farkımıza rağmen, aynı yollarda yürüdüğüm yazarlar kervanına bir değer daha Mehmet Eroğlu. İletişim Yayıncılık A.Ş. baskısıyla kütüphanemin raflarında yerini bulan Eroğlu romanları, bende okunma sırasına girdi. Bendeki heyecanın sizlere de bulaşması dileğiyle, okuma şevkinizi tetikleme çabam işe yaradıysa, ne mutlu bana!

“9,75 SANTİMETREKARE” ROMAN İNCELEMESİ: ACININ YÜZÖLÇÜMÜ

AYŞENUR KIVANÇ ÜSTÜNTAŞ

Yaralı bir adamı anlatıyor Mehmet Eroğlu. Sokaktan gelen çocuğu, ruhu bereli olanı, İsa’nın Meryem’i öldürdüğünü gören bebeği, unutmaya ve arınmaya çalışan bir yazarı. 13

Arka planda yazıldığı dönemin siyasi gündemini, özünde insanı anlatan kitabımız; çok katmanlı yapısı ve iki farklı zaman dilimi üzerinde ileri-geri sıçrayışlarıyla, anlatması pek de kolay olmayan bir eser. Yine de, deneyeceğim.

Ahmet, İsa’dan olma Meryem’den doğma. Babasının elinde tuttuğu kırık şişenin gazabından kurtulmak isteyen annesinin siperi, henüz bebekken. Bu nedenle yüzünde 9,75 santimetreka-relik bir yara izi var. Onu diğerlerinden ayıran, doğum lekesi gibi bir işaret. Hikâye aslında böyle başlıyor. Ahmet, yetimhanede büyüyen, sevilmenin hakkı olduğundan habersiz, onu dilenmeye utanmayan bir çocuk.

“O gün utanmayı bilmiyordum. Birisinin çocuğu olma isteğim öylesine güçlüydü ki, içimde başka hiçbir duyguya yer yoktu; hele utanca hiç...”

Hayatına giren ilk kadın Sevgi anne. Sevgi talep ettiği, ilk talebinde reddedildiği acı deneyimi. Sonra Vasfiye giriyor hayatına lise yıllarında. Temizlik hastası, hiç sevilmemiş çelimsiz ve çirkin bir kadın. Yatalak kocasına bakıyor yıllardır. Gazetelerde çıkan tüm cinayet haberlerini, gelişmelerini, dava sonuçlarını takip edip biriktiriyor. Ahmet’i hafta sonları yoldan gelip geçerken görüyor. Görür görmez tanıyor yüzündeki yara izinden. Yıllar evvel biriktirdiği üçüncü sayfa haberlerinden biri onunki. İsa Meryem’i öldürdü! Eve çağırıyor yediriyor, içiriyor, yıkıyor. Kuzgun diyor Ahmet’e. Kendisinden başka kimsenin onu sevmeyeceğini, çirkin olduğunu söylemeye çalışıyor böylelikle. Görünmez bir kelepçeyle mecbur kalıyor Ahmet, Vasfiye’ye. Ta ki askere gidene kadar.

“İtici, ancak gerçek: Çirkin olanın payına düşen acıma, güzelinkinden az.”

9,75 Santimetreka-re için sıkça söylenen, hikâye içinde hikâye kısmı aslında Ahmet’in askerliği sonrası etkisinden çıkamadığı olayları yazmaya başlamasıyla ortaya çıkıyor. Askerliğini 1997-98 yıllarında JÖH olarak Gabar’da yapan Ahmet, beş yaşındaki Zinar ile karşılaşıyor. “Ba-bam tö-

14

rö-ist be-nim...” diyor Zinar. Hem de etkisizleştirilmemiş. Teröristin, etkisizleştirilmenin, asker olmanın anlamları hakkına bir fikri yok. Düşmanlığı biliyor sadece, doğduğu anda yazgısına kazınan düşmanlığı. Zinar’ın mahallesine yapılan baskın sırasında hafızasından on saniyelik bir zaman dilimi siliniyor Ahmet’in. Tüm çabası on saniyeyi hatırlamak. Böylelikle Zinar’ın hikayesini yazmaya başlıyor. Bir yandan bilincinin tüm kuvvetiyle hatırlamaya çalışsa da -belki de- bilincinin altı onu korumaya çalıştığı için süresi gittikçe uzayan baygınlıklar yaşamaya başlıyor.

Romanın yazıldığı dönem 2013 yılı. Gezi Parkı olaylarının, LGBT yürüyüşlerinin başladığı, ülkenin aslında bir eşiği aştığı o dönem. Eroğlu, Gezi direnişini kitabın konusu olarak merkeze almıyor. Gezi, kitabın fon müziği, arkada çalan özgürlük şarkısı daha ziyade. Ahmet’in günün siyasetiyle, çevresinde olup bitenlerle işi yok. O elinden bırakmadığı alkolüyle asosyal sayılabilecek biri. Hep hazırda bulunan etkileyici cümleleriyle senaryo yazıyor ve kadınları büyülüyor.

“İnsan sana bakınca neyi kavlıyor biliyor musun? Bütün hayatın güzellik üzerine tasarlanması gerektiğini... Ve insan seni seyrederken karşısındaki güzelliğin hakkını

verebilmesi için ya ressam ya da şair olması gerektiğini kavlıyor...”

Zinar ise ilk çocukluğu Şırnak’ta geçen, liseyi okumak için İstanbul’a amcasının yanına giden ve Üniversite yıllarını Diyarbakır’da geçiren biri olarak nereye gitse uyumsuz ve genelde dışlanmış kişi oluyor. İstanbul’a gittiğinde fazla doğulu, Diyarbakır’a gittiğinde fazla batılı. Babası dağda öldü diye annesi başkasıyla evlendirilip gönderilmiş, evine sık sık gerillalar uğrayan ve köyüne asker baskını yapılan biri olarak Zinar’ın politik olması kaçınılmaz. Yine de ne istediğini bilmiyor.

“Hayatını neye adayacağına karar verememek: bence insanın temel sorunu bu.”

Yazar, Zinar ve Ahmet’in hikayesinin ortak noktaları olan anne, bellek, terk edilmek gibi kavramları kitap boyunca işliyor. Neredeyse her bir cümle altı çizilecek kadar güzel ve düşündürücü.

“En koyu yalnızlık, insanın kendini terk ettiğinde ortaya çıkar... İnsan başkası olacak kadar güçlü değilken kendi olmaktan bıkar-sa, yapayalnız kalır...”

“İnsan acaba kendisi olmaktan ne zaman bıkar? Cevabı ikimiz de biliyoruz: terk edildiğinde...”

9,75 Santimetrekare bir aşk romanı değil ama Serap ve Ahmet arasındaki o duygunun kelimelere dökülmüş halini okuduğunuzda, hiç tatmadıysanız bile, aşkın artık neye benzediğini biliyorsunuz. Bu bir sezgi ve tüm gücüyle orada olduğunu hissettiriyor. Ahmet, ilk kez ve gerçekten aşık olduğunda neredeyse hiç zamanının kalmadığını öğreniyor. Bu size haksızlık gibi geliyor mu? Hayır, haksızlık değil. Hiç tatmamış olabilirdi aşkı. Kim bilir, önünde yaşanacak on yılları daha olsa bu kadar biricik ve kutsal olmazdı hissi. İnsan, vakti hiç tükenmeyecekmiş gibi onu savurganca harcama konusunda ustadır çünkü.

“Aşk sanat gibidir: yaşamı genişletir, yaşanacak bir şeye çevirir.”

Ahmet’in hatırlayamadığı o, on saniye bilinç altının onu hayatta tutma çabasıydı belki de. Bu yüzden kabullenemediği şeyi baştan yazdı bilinci. İnsan anlaşılabilir bir varlık. Bir yanıla gitmek isterken, diğer yanının tüm kuvvetiyle yapıyor yaşama. Bundandır ki, yüzyıllardır kurgular, şekiller değişse de an-

Romanın yazıldığı dönem 2013 yılı. Gezi Parkı olaylarının, LGBT yürüyüşlerinin başladığı, ülkenin aslında bir eşiği aştığı o dönem. Eroğlu, Gezi direnişini kitabın konusu olarak merkeze almıyor.

latılmaya çalışılan hep insan. İnsanı anlatmayan şeyler bir süre sonra silinip gidiyor. İnsanı anlatma ve anlama çabası hep baki.

“Bak delikanlı! İnsan olmak için bir rahimden dışarıya çıkmayı başarmaktan fazlası gerekir.”

Nihal Baysal’ın dergimiz için yaptığı röportajda¹ Mehmet Eroğlu, bazen bir alıntı sayfalar boyu anlatmak istediklerimizi özetler diyor. *9,75 Santimetrekare* ise Henry James’in şu alıntısıyla başlıyor:

“İnsan kendi için yaptığı, kendine uyan bir tasarımda dünyadaki acıyı nereye koymalı?”

Yazar dünyadaki acıyı ne yapmalı, nereye koymalı, onunla nasıl yaşamalı belki de bunu anlatmak istiyor yazdıklarıyla. Ne kadar anlıyoruz bilmiyorum ama çabamız bu olmalı, biliyorum. Anlamaya çalışmak.

1 <https://mahaledebiyat.com/mehmet-eroglu-ile-edebiyat-uzerine/>

YAYIMLANDI!

AHMET UTKU ÇETİNKAYA
BİR FENA MANZARA

ROMAN

Ahmet Utku Çetinkaya,
Bir Fena Manzara

ROMAN

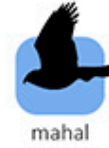
YAYIMLANDI!

YASEMİN SEVEN ERANGİN

**DELİKLİ TENCERELER DE
İSYAN EDER**

ÖYKÜ

Yasemin S. Erangin,
Delikli Tencereler de İsyân Eder

ÖYKÜ

BİR DİNOZORUN ROMANI: “YÜREK SÜRGÜNÜ” ROMAN İNCELEMESİ TURHAN YILDIRIM

18

Yazar Mehmet Eroğlu, ilk eserleri olan Issızlığın Ortası ve Geç Kalmış Ölü adlı ödüllü romanlarıyla edebiyat dünyamıza çok güçlü giren bir isim. Bu incelemenin konusu olan *Yürek Sürgünü* romanıysa yazarın beşinci eseridir. İlk olarak 1994 yılında Can Yayınları tarafından yayımlanan bu kitap, yazarın yetkin anlatımını her sayfasında gösteriyor. Ülkemizin darbelerle dolu karanlık siyasi dönemini geriye dönüş tekniğini kullanarak anlatan yazar, 90’lı yılların ideolojik tartışmalarına, toplumsal korkularına da metninde yer vermiş. *Yürek Sürgünü*, geçmişinde tutuklu kalmış, bugününü yaşayamayan, geleceğine bakmaya da çekinen bir adamın -yazarın tabiriyle dinozor- hikâyesini bizlere anlatmaktadır.

“Aslında sen nesin biliyor musun? Ne olduğunu öğrenmekten çok, ne kadar incindiğini anlamak için baktı ona. Bastonunu almış, pencereye doğru yürüyordu. ‘Dinozor! Sen bir dinozorsun; soyu tükenmiş, fosilleşmiş, çağlar ötesine ait bir mahlûk.” s. 54

Eserin ana karakteri Kadir Solak, dava arkadaşı Halit’in ifadesiyle bir “dinozor”dur. Romandaki bu alegorik ifade, bize karakterin hep geçmişte yaşadığını geleceğine bir türlü bakmadığını göstermektedir. Bu söylem metin boyunca ara ara tekrarlanır.

“Yazdıklarımı çok ciddiye almayın,” dedi gülümseyerek. ‘Kimse artık hayatı romanlardan öğrenmiyor.’

‘Ama siz hayatı romanlardan öğrendiniz, değil mi?’

(...) ‘Evet. Ama bu seçim sonunda beni çağından iki yüz milyon yıl sonra yaşamak zorunda kalan bir dinozora dönüştürdü.” s. 72

Kadir Solak bir yazar, aynı zamanda ansiklopedi maddeleri çeviren bir çevirmendir. 1970’li yıllardaki dava arkadaşları Halit, Murat, Lale ve Nihat’la olan ilişkisiyle geçmişine tutunma çabasındadır. O dönem yaşadıklarını hiç unutamayan fakat arkadaşlarındaki değişim ve onların kendi geleceklerine bakmasına da şaşırان, ne yapacağını bilmeyen bir adamdır Kadir. Romanın ana karakterinin ikinci hikayesi de sevgilisi Ayşe’ye dairdir. Ayşe, onun yakın geçmişiyle bugünü arasında bir köprüdür. Karakterimizin dinazor oluşu bu ilişkiyi bir türlü geleceğe taşıyamamasında rol oynamaktadır.

“Yazdığı mektupta senden uzak durmamı istemiş. Beni sandığından da iyi tanıyor. Belki senden de iyi. Bu lanet, değişken, belkemiği, inancı ve değerleri olmayan çağa ait olmadığımı

keşfetmiş. Hem de benden önce.” Sf. 85

Yukarıdaki alıntıda Ayşe’nin vefat eden eşinin Kadir hakkındaki düşüncelerini görüyoruz. Kadir’in yaşadığı çağa ait bir insan olmadığını, kitapta yer alan farklı karakterlerin penceresinden pek çok kez görebiliyoruz. Karakterimiz romanın ismiyle bir yürek sürgünüdür. Sevdığı kadınla evlenebilecek bir durumda olmasına rağmen geçmişine takılı kalıp sürgün olmayı seçer. Tabii ki metinde sadece bu karakterler yoktur. Kadir Solak’ın bir de bugününe ait olan ilginç karakterler mevcuttur. Bu kişilerle olan ilişkisi de romana farklı bir boyut katmaktadır. Komşusu Hülya, arkadaşı Nihat’ın eşi Ayla ve onun kardeşleri Cem’le Nil. Cenaze töreninde karşılaştığı Ebüzziya Efendi ve onun torunu Fazilet.

Kalabalık karakter kadrosu ve Kadir Solak’ın etrafında örülmüş pek çok olayla bu roman merak unsurunun hiç eksilmediği bir metin konumundadır. Yazarın beşinci romanı da olmasının etkisiyle yetkin bir anlatım dilini görebilmekteyiz. Metnin ana ekseninde Kadir Solak’ın hayatı yer alsa da yan karakterlerin kendi hikayeleri de romana büyük bir zenginlik ve merak unsuru katmış. Kadir Solak’ın hikayelerini tıpkı bir matruşka bebeği olarak değerlendirebiliriz. En içte karakterimizin

1970’li yıllarda yaşadıkları ve pişmanlıkları, ikinci katmanda Lale’yle olan arkadaşlık ilişkisi, üçüncü katmanda sevgilisi Ayşe’yle olan geçmişten bugüne kadar olan ilişkisi, dördüncü katmanda çocukluğu, o zamandan kalan yaşadığı travmalar ve son olarak da Hülya, Cem, Nil, Ayla, Ebüzziya Efendi, Fazilet ekseninde geçen olaylar bütünü.

Dinozor kavramının bir leitmotiv olarak romanda kullanıldığını görebiliyoruz. Bu kullanım, okuru metin boyunca karakterimizin gönüllü sürgünlüğüne doğru götürmektedir. Kadir’in geçmişinin önemli bir yer kapladığı romanda, geriye dönüş tekniği sıklıkla kullanılmıştır. Bu anlatım sadece ana karakterin hikayesinde değil, diğer karakterlerin hikayelerinde de kullanılmıştır. Romanın bir diğer noktası da yazıldığı dönem olan 1990’lı yılların ideolojik kaygılarını ve değişen toplum yapısını bize göstermektedir. Siyasal İslam kavramının öne çıktığı bu döneme ait endişe özellikle Kadir’in arkadaşlarıyla olan diyaloglarında kendini göstermektedir. Kimi zaman karşılıklı düelloya dönen bu konuşmalar, romanın anlatım akışını nispeten yavaşlatmaktadır.

İncelemeyi noktalarken *Yürek Sürgünü*’ne dair birkaç cümle daha söylemek istiyorum. 1990’lı yılların toplumsal iklimiyle birlikte

Türkiye’nin 1970’li yıllarını da başarılı bir şekilde anlatan bu roman, Mehmet Eroğlu edebiyatında önemli bir yer taşıdığını düşünüyorum. Dört yüz sayfayı aşan bu metin, okurun elinden bırakmak istemeyeceği bir eser. Yetkin anlatım dili, başarılı olay aktarımı, farklı zamanlardaki siyasi düzlemi anlatışı gibi pek çok başarılı noktasıyla edebiyatımız için önemli bir roman.

UNUTMAYANLAR İÇİN: “ADINI UNUTAN ADAM” ROMAN İNCELEMESİ

SERKAN MUTLU

20

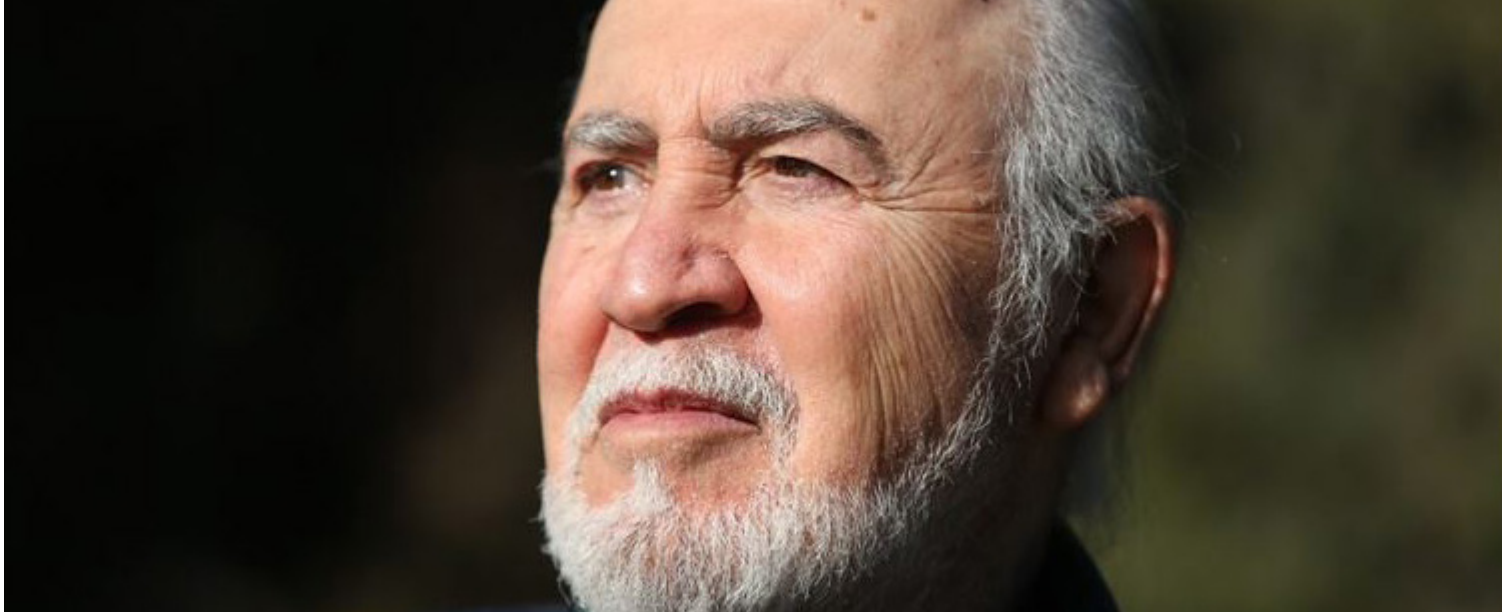
68 kuşağının vurguladığı; kardeşlik, fedakarlık, kötülük için savaş kavramlarını öne çıkaran, Mehmet Eroğlu kitabın başında, *unutmayanlar için* ithafıyla dönemin isimsiz kahramanlarını hatırlatarak görevini bir şekilde yerine getiriyor.

Giriş, gelişme ve sonuç şeklinde ilerleyen bir yapısı olmaması, zamansal sıçramaların bolca kullanımı, karakter kimliklerinin belirgin verilmemesi eseri dikkatli okumaya sevk ediyor. Roman her şeyi apaçık açıklamadığından ben kendi anladığımı açıklamaya çalışayım. Yazının bu bölümü eser hakkında sürpriz bozan içerir.

Adını Unutan Adam, dikkat çeken olay kurgusu ve içinde barındırdığı psikolojik yapısı sayesinde sadece bir dönem romanı olmanın ötesine geçiyor.

Romanın özeti kısaca

Tarık Kuşadası’nda tanıştığı kız sayesinde unutamadığı geçmişine döner. Tarık, Ali ve adı belirtilmeyen adamla beraber 1969 yılında İsrail’e karşı Filistinlilerin yanında savaşırlar. İsrail askerlerinin takibi sonucu Ali ağır yaralanır, diğer iki arkadaşının ilerlemesini yavaşlatmamak için geride tek başına kalır ve İsrail askerleriyle çarpışarak ölür. Tarık ve adı belirtilmeyen adam kaçmaya devam ederler. İkili olarak onları kovalayan köpekler ve askerlerden kaçamayacaklarını anlayınca kimin geride kalması gerektiğine dair kura çekerler. Kuraya göre adı belirtilmeyen adam iki cebinden birine taş koymuştur Tarık bu taşı bulursa kaçacak , arkadaşı geride kalarak ona zaman kazandıracaktır. Tarık taşı bulur ve kaçır geride kalan arkadaşı çarpışarak ölür. Tarık’ın kaçıışı uzun sürmez. İsrail askerleri tarafından yakalanır ve dört yıl boyunca işkence görür. İşkence sırasında dışlerinden olan Tarık tüm kötü muamelelere rağmen adını bile söylemez. İşkence karşısındaki bu dayanıklılığı İsrail Özel Sorulama Birimini şaşırtır. Bunun üzerine İsraili psiyakatrisler tarafın-

dan alkolle bir terapi seansı başlar. Amaç Tarık'ın direnç noktalarını keşfetmektir. Bu yeni sorgu sayesinde Tarık, arkadaşıyla çektiği kurayı hatırlar. İçine bir kuşku düşer. Ya arkadaşı iki cebine de taş koymuşsa... Geride kalmanın pişmanlığı daha da artar. Yazar adı verilmeyen adamla, adını unutan adamın kimliklerini iç içe sokar. Tarık esir değişimi sayesinde kurtulur. İstanbul'a dönen Tarık Gönülle evlenir. Geçmişin pişmanlığı ve alkol bağımlılığı yüzünden Tarık gitgide aklını yitirmeye başlar. Gönül'ün ısrarıyla akıl hastanesine yatar. Geçmişle yüzleşmek ve yıllar önceki kuranın gerçeğini öğrenmek için kafasında kurguladığı Kuşadası'ndaki kadınla geçmişe döner.

Olay örgüsünün en karmaşık yeri, adı verilmeyen adamdan roman boyunca Tarık diye bahsedilmesidir. *Adını unutan adam*, onun yerine ölen, arkadaşının benliğini içinde yaşayarak "ben" ve "öteki ben" arasında sürekli kalmış ve bu ikili durumdan ancak geçmişi aktararak kurtulur.

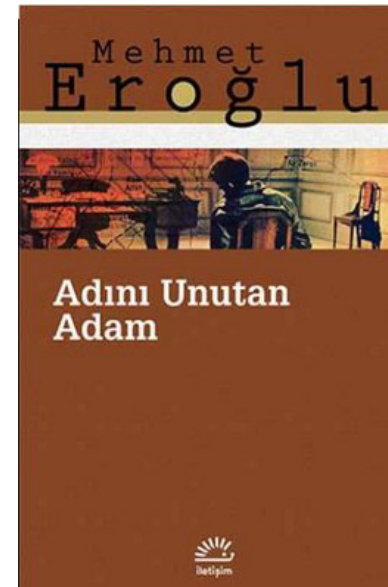
Kitapta yer alan başkarakterlerin yanında gerçeküstü öğeler olarak yer alan iki karakter de bulunur: Petra ve Amca. Tarık savaş sırasındaki cesaretini yitirmemek için gerçek olamayan bir Amca karakteri üretir. Amca 1943 yılında Yunanlıların yanında Nazilere karşı direnişte yer almıştır. Tarık ne zaman cesaretini yitirecek olsa Amca'sını bir kurtuluş olarak görür.

Ali'nin sürekli bahsettiği kızı hatırlayan Tarık, kızı Petra adını verir. Tarık'ın ikili benliğinden kurtuluşunun çaresidir Petra yani Kuşadası'ndaki kadın. Bu kurtuluş sadece Tarık için değildir. Petra bir umut simgesi olduğunu aklımızdan çıkarmadan Mehmet Eroğlu'un Petra hakkında şu sözlerine bakalım.

"Böyle bir kadına aşık olmak kolay gibi görünür insana. Biz hemen hepimiz, 1968'lerde Petra'ya aşık olduk. Çünkü Petra'yı sevmenin

dünyayı sevmek olduğunu biliyorduk. Çoğumuz –bilinçli olmasa da– bu aşkın –her güzel şey gibi– ölümcül tehlikeler içerdiğinin de farkındaydık. Yine de Petra'yı sevmekten alıkoyamadık kendimizi. Petra'ya aşık olmak kolay, ama onu yıllar boyu sürececek bir biçimde sevmek ise zordur. Petra'yı sevmek keskin bir bellek ister; Petra'ya aşk unutkanlığa gelmez, eğer onu bir an için bile aklınızdan çıkarırsanız yanınızdan geçer gider ve bir daha göremezsiniz onu. Eğer Petra'ya aşıksanız katlanmak zorunda olduğunuz bir şey daha vardır: Eşitsizlik. Siz Petra'ya hükmedemezsiniz ama Petra size hükmeder; tüm yaşantınızı bir anda değiştirip yeni bir biçim verebilir."

Adını Unutan Adam, dikkat çeken olay kurgusu ve içinde barındırdığı psikolojik yapısı sayesinde sadece bir dönem romanı olmanın ötesine geçiyor.

MEHMET EROĞLU'NUN “KIYIDAN UZAKTA” ADLI ROMANINA BİR BAKIŞ

YAREN SAYGILI

22

Mehmet Eroğlu, 2 Ağustos 1948 tarihinde İzmir’de dünyaya geldi. Edebiyat öğretmeni olan babası Farik Eroğlu’nun tayinleri sebebiyle ilkökul döneminde birkaç şehir ve okul değiştirdikten sonra İzmir Karşıyaka’daki Ankara İlkokulu’nu 1960 yılında bitirdi. Daha sonra İzmir Maarif Koleji’nde (bugünkü adıyla Bornova Anadolu Lisesi) yedi yıl boyunca kesintisiz olarak yatılı okudu. Liseyi bitirdiği 1967 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin inşaat mühendisliği bölümüne girdi. ¹

1971 yılında üniversiteden mezun olan Eroğlu, mezun olduğu sırada 12 Mart Muhtırası’nın ardından kurulan sıkıyönetim mahkemesinde Dev-Genç Davası nedeniyle yargılanmaya başladı. 1972 yılında dava devam etmekteyken evlendi. İki yıl süren dava sonucunda Türk Ceza Kanunu’nun 141’inci ve 142’nci maddelerine muhalefetten sekiz yıl ağır hapis ve iki yıl sürgün cezasına mahkûm edildi. Sonuç kesinleşmeden 1974 genel affıyla mahkûmiyeti ortadan kalktı. Bu tarihten sonra mühendislik yapmaya ve roman yazmaya başladı...

Eroğlu’nun ilk romanlarında ana tema darbedir. Ancak yazarın daha sonraki romanlarında tema olarak darbeden bir nebze dahi uzaklaşıp Türkiye’nin gündemindeki sorunlara değinerek bu sorunların insanlar üzerindeki etkisini anlatmaya çalışmıştır.

Hasan Yürek *M. Eroğlu’nun Romanlarında Yapı, Tema ve Anlatım* adlı çalışmasında Eroğlu’nun romanlarında yer alan kişilerin edilgen birey olduğundan dolayı Eroğlu’yu modernist yazar olarak değerlendirmektedir. Ancak Eroğlu’nun romanlarında yer alan bireylerin sürekli bir arayış, varoluşlarını sorgulayan kişiler olması, üstkurmaca, metinlerarasılık tekniklerinin de yer alması açısından yazarın postmodern unsurları da romanlarında kullandığını söylemek mümkündür.

Kıyidan Uzakta’nın genel kurgusunda olayları ve duyguların davranışlara yansımaları bir kadının ağzından okuruz. Bu durum edebiyatımızda sıklıkla rastlanılan bir üslup değildir- erkek yazarın kadın ağzından olayları anlatması. Bu kurgu benzerliği bize Reşat Nuri’nin Çalıkuşu adlı romanını anımsatır. Orada da bizler Feride’nin ağzından her şeyi öğreniriz ve tabii ki bir kadın hassasiyeti ve bakışıyla durumları değerlendiririz. Zühal’i de kendi ağzından hislerini anlatırken görürüz.

Zühal, kendisinden otuz yaş büyük olan Selim ile evlenmiştir. Anladığımız kadarıyla hem evliliği öncesinde hem de evliliği boyunca sürekli bir şeyleri sorgular vaziyettedir. Zühal, mutluluğun

1 (https://tr.wikipedia.org/wiki/Mehmet_Ero%C4%9Flu)

nasıl bulunacağından tutun da asıl aşk ve sevginin ne olduğuna kadar hayatı, kendisini ve yaşamı sorgular. Hâl bu ya evliliklerinin bir döneminde Zühal, kendini ve evliliğini daha sık sorgulamaya başlar. Bu evlilik içerisinde heyecanın kalmadığından yakınırken ne zaman olduğunu bile hatırlayamadığı cinsel ilişkilerinin eksikliği de içine dert olur. Kendi kendine hayır kızmayacağım, öfkelenmeyeceğim dedikten sonra bile bu yoksunluğun onu ihanete sürükleyip sürüklemeyeceğini düşünmüştür. *“Yirmi gün? Bir ay? Bir an, son kez seviştığımız geceden yana ne kadar zaman geçtiğini hesaplamayı düşündüm. Sonra vazgeçtim. Öfkelenmeyecek, hesap sormayacaksam- ki ne yakınacak ne öfkelenecek ne de hesap soracaktım- bunun bir yararı yoktu...”*

“Ten ihmal edilirse kadın başka erkek düşlemeye başlar! İhanetler böyle mi ortaya çıkıyordu? İhanet mi?”

Bu noktada Zühal için karşılıklı hazzın yüksek olduğu bir cinsel ilişkinin evliliğin temel taşlarından biri olduğunu çıkarmak yanlış olmayacaktır. Zühal, heyecanın ve alışılmışlığın dışında bir ilişki istemektedir.

Selim’e karşı olan duygular ve anneye karşı olan düşünceler sıklıkla ruhsal tasvirlerle ve felsefî sorularla verilmiştir. Satır aralarında

dem be dem filozof edasındaki anlatıcıyı görürüz.

“Neden böyle oldu, nasıl bu hale geldim diye düşündüm?”

“İyi de ne zaman olmuştu bu göç?”

“Mutluluk dediğimiz şey abartılmıyor mu? Ve abartıldığı kadar önemli mi? İnsan mutluluktan ne beklemeli?”

Hikâyeye, Uzun Mektup başlığının genelinde Kış bölümü ile başlarız. Kış bölümü tasvir ile karşılar bizleri. Başlar başlamaz zaman ile ilgili bilgi sahibi oluruz: Şubat. Zaman ve mekân bilgisinden sonra Homeros’a gönderme yapılmıştır. *“Homeros nasıl olmuş da şimdi benim seyrettiğim bu denizin rengini şarabın rengine benzetmiş? On kilometre kuzeydeki Kömür Burnu’nun batısında olsam, şaşaalı gün batımında suya gömülen güneşin o kızıl mızrakları belki de yaşlı ozan gibi kandırdı. Ama tehditkâr bir işaret parmağı gibi Sapho’nun (kadın şair) Adası’na doğru uzanan yarımadanın bu tarafında, yıldız ya da poyraz esip, dalgaların tepesini kırmadıkça, denizin rengi gözlerin gibi maviye yakın Selim....”* Selim ismini ilk gördüğümüz yer de yukarıda verdiğimiz alıntıdadır. Devamında Zühal ağzından hayata dair tanımları, Selim’e karşı yakarıları ve anne Müyesser Hanım’a ithaf

edilmiş öfkeyi görürüz. Burada iç monologlar ve sorgulamalarla yıllardır sevmeye çalıştığı adama duygularını dile getiren bir kadın ile baş başayızdır. Bu kadın, annesinin yanına dönmesinin sebebi olarak bile Selim’e yazmak olduğunu dile getirir. *“Ancak ne hamallık ne de yufka yüreklilik, buraya gelmeye razı olmamın gerçek nedeni – görünürdeki bahanem kendimi mâhkum ettiğim bu gönüllü sürgün olsa da- sana yazmak Selim...”* Her gün ölmeyi bekleyen annesinin yanına ona bakmaya gitmek yerine Selim’e yazabilmek için gitmesini kendisi bahane olarak gösterir. Yazar anlatıcı Zühal, metnin içerisinde açıkça annesini sevmediğinden bahseder. Annelerin, kendi yaşadıkları hazin sonları ya da acıları kızlarının da yaşamalarını istediklerini gördüğünü vurgular. Evvel demde yaşanan olaylardan olacak ki Zühal için anne her gün ölmeyi beklerken “acı kıskançlığı” kavgası yaptığı bir insandan başka bir şey değildir. *“Ana kız komşuculuk oynuyoruz: Acı komşuluğu; aslında kapı komşuluğu gibi bir şey bu. Öyle ki, kendimizinkinden bıktığımız için ötekinin- evini, perdelerini, bahçesini kıskanır gibi- acısını bile kıskandığımız oluyor.”* Ayrıca annesinin hastalığının sebebi olarak babasına karşı yaptıkları olarak göstermektedir. *“Bazen ciğerlerini*

İlginçtir ki genç bir erkekle birlikte olsa kocasının ne tepki vereceğinden tutun da hayalinde genç bir erkek ya da yabancı birini hayal etmesinin kocasını rahatsız edip etmeyeceğine kadar birçok şeyi düşünmeye ve kendi kendine sormaya başlamıştır.

24

kemiren o tümörle konuştuğunu, ona garip, korkutucu fısıltıyla, “Neden?” diye sorduğunu duyuyorum. Bence babama yaptıklarının faturası o tümör...”

Burada ilginç olan durum: “acı kıskançlığı” yapmalarıdır. Günlük hayatta insanlar iyi olan ve güzel olan ayrıca kendisinde olmayan şeyleri kıskanırken Zühal ve Müyesser Hanım adeta birbirleri ile acılarını yarıştırlar.

Devamında yazar anlatıcının affedilmesi gerektiğini düşündüğü bir olay yaşadığını hissediyoruz. Fakat affedilip edilmemek aslında onun için çok da önemli değildir. O sadece içerisinde var olan ve taşan duygularını kana kana anlatmak istemektedir. Sanki yıllardır susturulmuş, hiç kendi fikrini söyleyememiş hür olamamış bir kadındır...

“...yoksa bağışlanmayı hak edip etmediğimi bile bilmezken gevezeliğimi uzatabilir, seninle sabaha kadar tartışabilirim. Sadaka peşinde de değilim. Sadakayla yatıştırılan merhamet küçümseyicidir.”

“...sevgi sandığım şeyin sadakat, hatta gündelik bir alışkanlık olduğunu, artık bu alışkanlıktan sıkıldığımı fısıldıyordu kulağıma...”

“Yıpranmış, terk edilmiş bir tapınağa dönüşmüştüm...”

“Asla ihanet etmeyecek kadın olarak anılmanın o alçaltıcı çaresizliği...”

Evliliği ile ilgili her şeyi sorgulamaya başlayan yazar anlatıcı şunu keşfetmiştir: *hiçbir zaman kocamın tahmin edemeyeceği bir eş olmadım hem bilinir, tahmin edilebilir ve çizgisinden çıkmayan bir eş oldum.* Bu düşünce onu başka sorular sormaya da itmiştir.

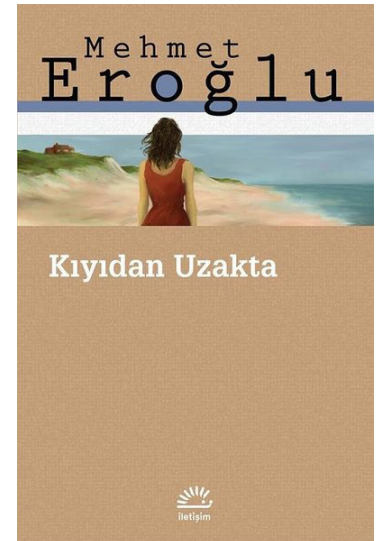
İlginçtir ki genç bir erkekle birlikte olsa kocasının ne tepki vereceğinden tutun da hayalinde genç bir erkek ya da yabancı birini hayal etmesinin kocasını rahatsız edip etmeyeceğine kadar birçok şeyi düşünmeye ve kendi kendine sormaya başlamıştır. *“Kadının sıkıntısı yeşerirse açacak çiçek ya ayrılık ya da ihanettir.”*

Şikâyet ettiği konulardan biri de Selim’in çok bilge ve ışıltılı bir erdemliliğe sahip bir karakteri olmasının yanında eşini yani Zühal’i bu ışıltının içine hiç katmamış olmasıdır.

Kendinden otuz yaş büyük olan biriyle evlenen yazar anlatıcı kaybettiği heyecanı ve duyguları her haliyle sevecen ve anlayışlı olan eşinden öğ alırcasına temin etmek istemiştir. Kendisi de açıkça Selim’in çok iyi olmasından dolayı ona suç atmanın onu suçlu ilan etmenin daha kolay olduğunu söylemiştir. *“Ama seni suçlamak kolayıma geliyordu.”*

Sonuç olarak; annesine ve kocasına karşı olan duygularının eksikliğinden kaynaklanan, özgürlük arayışı içerisinde girmiş olan Zühal iliş-

kiyi ihanet ile lekelemiştir. Hikâyenin başı aslında hikâyenin son zamanları iken hikâyenin sonu hikâyenin başı gibidir. Geriye dönüşlerle olayları öğrenirken bugüne geri döndüğümüzde çevre betimlemeleri ve yoldan gelip geçen kamyonlardaki sürücüleri tanırız. Duygu, düşünce, ihanet ve var oluşsal soruları dile getiren yazar anlatıcının, histerik ve saplantılı düşüncelerinin olması hikâyenin kurgusuna farklı bir bakış açısı katmıştır. Sorguladığı olgular ile bize de acaba mı? Dediten yazar, alışılmışlığın dışında kullandığı bağdaştırmalar ile kurguyu desteklemiştir. Alışılmışlığın dışına çıkmak için kitabı edinmenizi tavsiye ediyorum.

YAYIMLANDI!

BURAK NEFESOĞLU
UZAKLAR İÇİN

ŞİİR

Burak Nefesoğlu,
Uzaklar İçin

ŞİİR

YÜZÜN BEN HALİ:

“YÜZ: 1981” ROMAN İNCELEMESİ

CANAN MURTEZA

26

Yüz, bir et parçasından fazlası, bir gerçekten daha azıdır. Ayna ise insanı tanıyan en yakın yabancıdır. Kadınlar, saçlarını dağıtan küstah bir rüzgardan intikamını almak için tarak daldırır aynanın karşısında. Bazı adamlar, sivilcelerini kanata kanata tıraş merasimine katılır o aynanın karşısında. Öyleyse o aynanın karşısında, kaçımız benliğiyle yüzleşmiş; suç ve suçluyla tanışmak istemiştir?

Eroğlu, *Yüz: 1981* romanında yarattığı anti-kahramanımızın yüzünü ve bu yılın gizeminin arayışında biz okurları sayfalar boyunca kaybediyor; Nazan, Ziyet, Ferda, Duygu, Sevda ve Işığın kollarına atıyor. Yazar, “(BEN/SİZ)” başlığıyla giriş yaptığı romanını şu çarpıcı alıntı cümleyle başlatıyor. “Büyük şeyler sevgisiz yapılamaz,” ardından devam ediyor, “Tekrarlıyorum: Suçsuzum; tıpkı sizler gibi. Suçluysam bile en az sizin kadardır bu.”

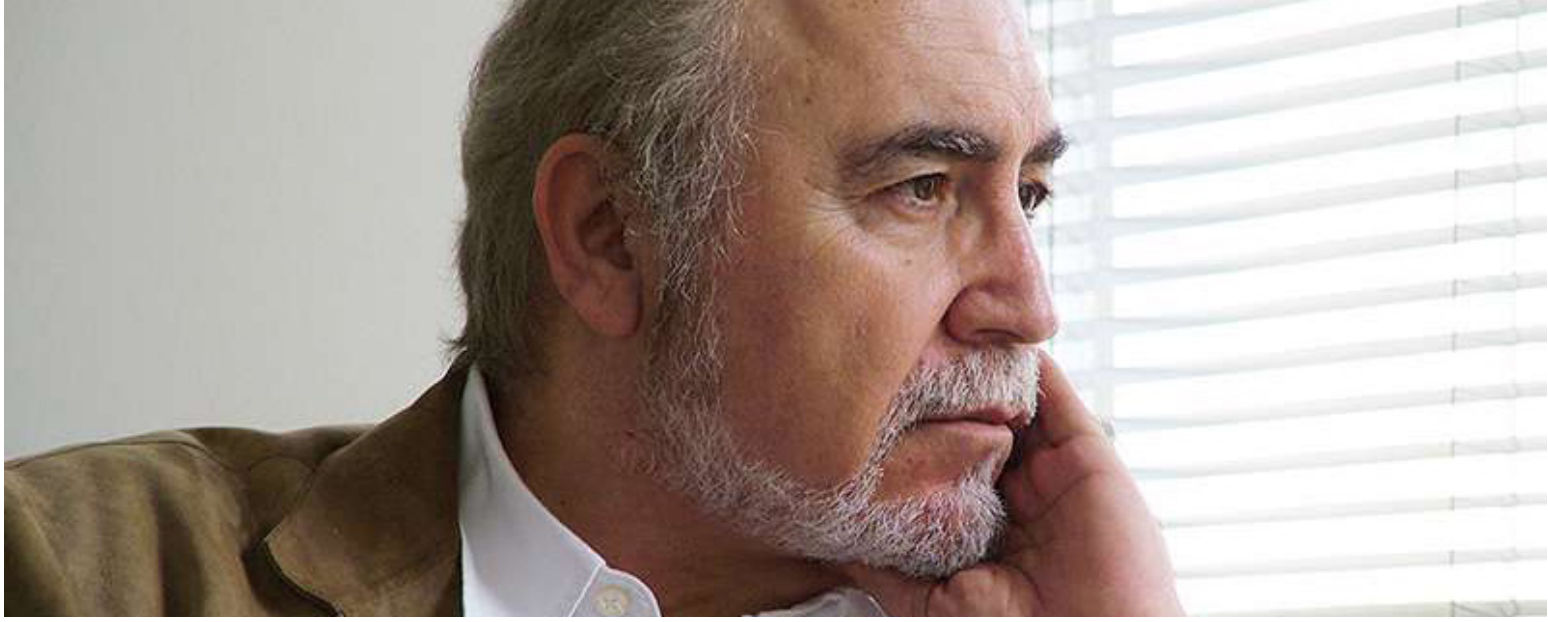
Eroğlu, romanda tanıttığı anti-kahramanın ağzından çizdiği yolculuğu bağımsız kılarak ve karaktere bir isim vermeyerek içimizdeki “Ben”i başkahramanlığa davet ediyor. Bununla kalmayıp daha ilk sayfanın eşiğinde vicdanımıza seslenecek kadar cüretkar. Anti-kahramanımız herkesin arasından çıkmış biri. Kendi arayışında yol alırken geçmişe dönüp 12 Eylül’ün yarattığı izleri gözler önüne seriyor. Hayallerinden, hedeflerinden koparılıp hayatın bir köşesine atılmış insanların, kendileriyle hesaplaşmasına şahitlik ediyoruz.

Yazar, diğer romanlarından farklı olarak bu romanında bize siyasi sahnede bir oyun izletmek yerine o oyunun başrolüne oturtuyor. Oyun sonrası hissettiklerimizi, kendimizle baş başa kalarak yüzleşmemizi diliyor. Bizi, beni değil de vicdanımızı bir oyuna davet ediyor. Eroğlu; insanı, ölüm gerçeğini, insanın yaşamda kayboluşunu, acımasız ve eksik insan profilini çiziyor. Toplumda yer edinmeye çalışırken kaybolan benliğimizi bulmaya yelteniyor ve başkalaştığımızı fark edip hiçbir şeyi değiştiremeyeceğimizi kabullenerek yaşamda ölmeyi tercih ettiğimizi hatırlatıyor.

Şimdiyi yaşamayan anti-kahraman üzerinden geçmişe dönüşlerle bize, 12 Eylül sonrası insanında şekillenen yüz-süzlüğü çiziyor; buna o suçsuz insanların nasıl dönüştürüldüğünü de.

Hayatında bir hayal dünyasında yer edinemeyen, tek amacı para kazanmak olan bu anti-kahramanın sorumluluk taşımayı reddetmesi, aşkı tutkuyu, gerçekleri yaşamak yerine kadınlarla sade ilişki kurmayı odağına almış, toplumun derinlerinde yontulmuş karakteri Eroğlu’nun kaleminin hedefi oluyor.

Sade ve merak uyandırıcı anlatımı, olağanüstü benzetme ve kişi tasvirleriyle donattığı roman-

da Eroğlu, toplumsal vicdanımızı sarsarak suçumuzu, suçsuzluğumuzu affederek bize sayfalarca sarılıyor.

Biz anti-kahramanımız “Ben”i başlıklarla ayırıp tek tek anlattığı karakterlerin ağzından tanıyor, 90’lı yılların Türkiye’si ve insanının sesine kulak veriyoruz. Bu kişiler, kahramanınız/Ben’in hayatında olan kişiliğin oluşmasında büyük görev almış karakterlerdir.

Kahramanın asıl arayışı yüzüdür. Onu gizleyen, saklayan yüzü. Kendini bulma arayışında yirmi beş yaşındaki dört kadını bir araya getiren bu gizemli yolculukta kurbanlarıyla olan ilişkisine sonradan dönüştüğünü fark ettiği ve tanıyamadığı kendisinin gizemi çözülüyor.

Kadın karakterlerin hepsini kişisel özelliklerine göre bir renge adar: hüznü kadını Duygu sarı; Neşeli kadını Sevda mavi; masumiyetin temsili Ferda beyaz; gökkuşağının kadını Işık’tır. Romandaki kadınlar, yaşamın özünü temsil eder. Çatlaklarla dolu bina ise memleketin ta kendisidir. Binanın içerisinde yaşanan olaylar, kahramanın geçmişinden sürüklenecek şimdiye ulaşıyor. Kitabı I ve II olarak bölen yazar, kitabın karakterlerini de ikiye böler gibi. Geçmişinde gizlenmiş Hala, Faruk ve Ziynet ise onun duygularını asıl şekillendirmiş karakterlerdir. Hala başta mutluymuşken onanılmaz

bir umutsuzluğa bürünmüş kadına dönüşür. Burada dönemin kırık havasını sezeriz. Faruk ve Ziynet ise onun korkularının, faşizmin vücut bulmuş halidir. Roman içerisinde Faruk’un çocukluğundaki bazı dehşet anlarına tanık oluyoruz. Kedileri, köpekleri, sincapları öldüren ve öldürme içgüdüsünü bir yaşam biçimi olarak görev edinmiş biri. Ziynet ise yatılı öğrencilere uygulanan şiddetin öznesidir.

Ben’in değişimi 1981’de başlamıştır. Asteğmen görevindeyken bir katliama sessiz kaldığı andan itibaren kayıp yüzünün peşindedir. Katliamın faili olmasa da yükü daha büyüktür. Olaylara sessiz kalarak bir izleyici gibi tüm suçu belki de tek başına yüklenmiştir. 1980 darbesi sonrasında, ülkede sadece iktisadi bir düzlemde değil; toplumsal ve radikal bir değişim yaşanmıştır; siyasetin hayattan çalındığı, insanlarda eleştirel mantığın yok edildiği, cinselliğin, hazzın, özel hayatın ev dışına taşındığı yeni bir toplumun habercisi olmuştur.

Ben kahramanının yaşadığı umarsız ve savurgan hayatın ikinci yüzü de kadın kurbanlarına sunduğudur. Gerçek kurbanları: Duygu, Işık, Sevda ve Ferda’dır. Onlar Ben’e aşık olan gerçek kadınlardır. Onları yaşamda öldüren “Ben”, suçsuzluğuna bir suçu daha katar. Bu sanal ölümden kurtulan Nazanla Ziynet ise

kahramanımızda ayrı bir yer ediniyor. Ziynet içimizdeki kötülüğü ortaya çıkararak vicdanımızı okşuyor; Nazan ise güçlü ve dişli bir karakter. O aşkı değil; tıpkı “Ben” gibi sadece ilişki yaşamının peşinde. 1981 yılı İstanbul’unun sıkıyönetim içerisinde asteğmen görevinde bulunmuş; hiçbir suçluluk duygusu çekmemiş, etraftaki politik sorunlardan kendini sıyırmış karakterimizin hayal gücü kısıtlanmış ve kadınlara sadece cinsel bir obje olarak bakmaktadır. Yazar, daha romana başlamadan toplumdaki sıradan bireyin suçunu ve suçsuzluğunu “Ben” karakteriyle bize yüklemektedir.

“Hiçbir hayatın başrolünü oynamaya kalkışmadım; kendiminkini bile. Bu durum beni ne utandırıyor, ne de görevini savsaklayanlara o üstü örtülü suçluluk duygusuyla yüklüyüm.” (S.17)

“Ben” karakterimiz, hayatındaki tüm gerçek sorumluluklarından kendini soyutlar; utanç ve suç duygularından arınarak karşımıza çıkar.

“Aşk, acı, bağlılık, tutku, nefret gibi kavramlar, acemi bir terzinin elinden çıkmış elbiseler gibi hep eğreti durur üstümdedir.” (S.59)

Felsefe eğitimi görmüş bir ‘Ben’ var karşımızda. Eroğlu, işte tam burada dönemin aydın kesimine kalemini bir bıçak gibi daldırıyor.

Yüzünü bir illete benzetecek kadar kendini tanımaya başlayan Ben, ruhsal bir değişime gitmek yerine yaşamını aynı karakterle sürdürmeye devam edecek yüzünden hikâye boyunca utanç duymayacaktır.

28 Üniversite eğitimi almış olmasına rağmen kitaptan uzak duran, kendini geliştirmeyen bir bireye alışıyoruz.

Hikâyenin örüldüğü 1981 yılı, romanının ana siyasi sahnesidir. Darbeyi düzenleyen askeri cunta içerisinde asteğmen görevinde olan “Ben”, bu tarihe hikâye boyunca dönüşler yapmaktadır.

17 Ağustos 1997 yılından başladığı yüzünün gizeminin çözüldüğü yıla kadar gidecektir. Başlık attığı her bölüme bir tarih atarak geçiş yapan yazar, bize tarihlerin önemini dönemin yapısı için vurgular.

Tam da bu noktada tarihler arasında işlediği sanal cinayetlerin kahramanları olan altı kadının arasında döngüsel bir değişimle sadece cinsel bir münasebete dayalı ilişkilerini ve değişen yüzünün bağını çözecektir. Kadınların örümcek ağı gibi örülü kaderi kardeş olmalarına bağlıdır. Kurbanları: Işık, Duygu, Sevda ve Ferda, dört kız kardeştir. Diğer kadınlardan farklı “Ben” kahramanına âşık olmalarıdır. Bu kadınların sanal ölümleri yüzünün değişmesini sağlar. Ben sadece cinsel münasebet kurduğu kadınların öldüğünü anlayınca, en küçük kardeş Ferda’nın âşık olmasının karşısına geçmeye çalışır.

“Bu anda kendi yüzünü, benden kendim-

den başka bir varlığa ait saydığım dan bu durum hiçbir suçluluk duygusu uyandırmıyordu bende. O illetten ben sorumlu değildim.” (S.188)

Yüzünü bir illete benzetecek kadar kendini tanımaya başlayan Ben, ruhsal bir değişime gitmek yerine yaşamını aynı karakterle sürdürmeye devam edecek yüzünden hikâye boyunca utanç duymayacaktır.

İlk gençlik yıllarından 1981 yılına kadar bir sürü kadını hayatına alan “Ben”, yüzünün değişimiyle birlikte 1981 yılından sonra dönüştürmeyen bastırıldığı bir korkuya daha kapılacaktır.

“Ziynet, yattığım ilk kadın oydu, sonra lise son sınıfta Nejat’ın genç halası, Üniversite-dekilerin adlarını unuttuğum, yüzlerinden geriye hiçbir anı kalmayan birkaç kadın ve sonra Işık (...).” Tanıdığım bütün kadınlar değil, 1981’den sonrakiler tehlikede idi.” (S.188)

Romanda yasakların, şiddetin ön planda olduğu 12 Eylül sürecinde, toplumsal sınıfların genel olarak nasıl bölündüğü ve çatıştığı metnin alt yapısına ince bir ustalıkla yazar tarafından işlenmektedir.

Kahraman “Ben”, sıkıyönetimde asteğmen görevinde olarak egemen sınıfın sivil

yaşamdaki temsilcisidir. Darbenin asıl mağduru aydın kesimden olan Felsefe Profesörü Tahir Bey’dir. 12 Eylül’ün baskıcı tutumundan etkilenen Tahir Bey, aydın düşünce işçiliğinden savunmasız, etkisiz bireye dönüştürülen toplum insanının aynadaki yansımasıdır.

“Tahir Bey’in Felsefe Profesörü olması, zekasının parlaklığı ve yurt dışına kadar yayılmış ününün hiç önemi yoktu: O 1981’den numarası olmayan tabutlardan birinde diri diri gömülmüş bir zavallıdan başka bir şey değildi (...) “Çok tehlikeliydi çünkü insandan öte salt düşünceydi.” (S.174)

12 Eylül sürecinde en büyük tehlike düşünen insan profiliydi. Çatışan bu sınıfsal topluluklar, birbirine korkudan, baskıdan başka bir duygu hissettirmiyordu. Bu da şiddetin habercisiydi. Derin mücadele, romanın en derininde özellikle İstiklal caddesinde yapılan yürüyüşlerin anlatımında okura sunuluyor. Bu korkunun dönüştürdüğü birey olan kahramanımız, “Ben”in nasıl tepkisiz kaldığını da İstiklal caddesindeki askeri müdahale sırasındaki umursamaz tutumundan fark edebiliriz.

“Arkamı dönüp vitrinleri izlemeye koyuldum. Bu kez ayakkabılara bakıyordum. Beni ilgilendirmez diye düşündüm” (S.199)

12 Eylül sürecindeki siyasi baskının birey-

Şimdiyi yaşamayan anti-kahraman üzerinden geçmişe dönüşlerle bize, 12 Eylül sonrası insanında şekillenen yüzsüzlüğü çiziyor; buna o suçsuz insanların nasıl dönüştürüldüğünü de.

lerin yaşamına yansımadaki şiddetin, yeni oluşan insan tipolojisindeki etkilerini görmek sınıfsal ayrımlara şahitlik etmek adına edebi bir önem arz etmektedir.

Apolitik, bireyselliği merkeze almış tavrıyla kahramanımız öteki tarafta mücadeleci tutumuyla karşımıza çıkan Tahir Bey ise onu suçlamaktadır.

“Her şeye tanıksınız, ancak konuşmuyorsunuz. Aslında tanıktan çok seyircisiniz; kenara çekilip sadece seyrediyosunuz. Hiç taraf tutmadığına eminim”(S.172)

Kahramanımız 12 Eylül sürecinin iktidar ve güç ilişkisine karşı çıkmak yerine onaylar gibi farketmeden yeniden sürecin faili konumdadır.

“Ben” kahramanla birlikte, paraya ve onun sağladığı imkanlara olan düşkünlüğü, kısa yoldan borsa aracılığıyla kolayca para elde etmeye, üretmeye karşın sefa sürmeyi yeğleyen ve etrafındaki tüm seslere sessizliğiyle cevap veren bireyin portresi çizilmektedir. Hatta sevgi ve bununla beraber tüm duygularının ufak ufak ölümünü izleyip yüzünü bile kaybetmeye varacak bir yok oluşun aramızdaki gölge varlığına dönüşecektir.

Roman boyunca karaktere hem kızıyor hem de toplumsal baskının dönüştürüp ya-

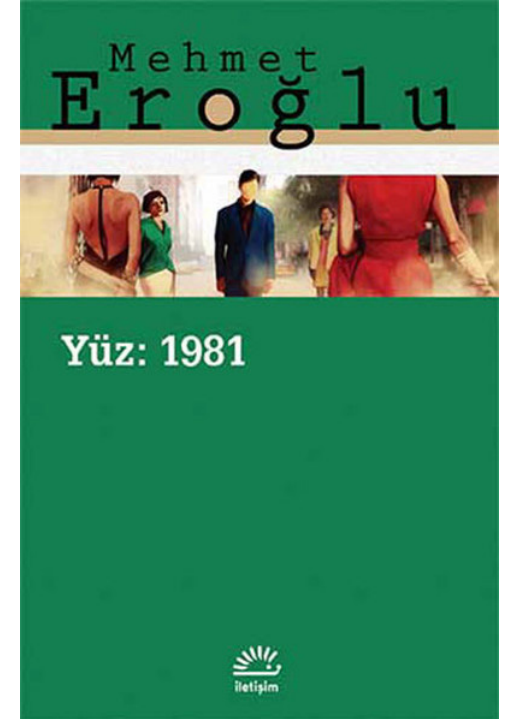
rattığı bir karakter olduğunu farkettiğimiz için suçsuzluğunu kabullenip önyargı oklarımızı tek tek kahramanın kalbinden söker gibiyiz. Fakat sorular kanca kanca aklımızın köşesine takılmıyor değil. Yıl 2022, değişen ne?

Peki ya insanın kaç yüz duruşması olmuştur bir aynanın karşısında? Kendinin hakim olduğu, pişmanlığının avukatı, yalnızlığının yazıcı. Hangi yüzlerini affetmiş, hangilerinin yaralarını sarmış, hangilerinin bir idam öncesi son konuşmasına şahitlik etmiştir. Bir insan kaç yüz-süz taşır? Bunlarla birlikte pek çok soruyu vicdanımızla çatıştırıp bizi bağışlayacak o yastığa başımızı koyduğumuzda, kendimizi oyalayacak cevapları bularak bu çağın iyileşmesini diliyoruz.

“Evet ben, benim, ama kendimden çok sizlere benziyorum.” (S.424)

Hepimiz suçumuzun farkında olarak o derin kuyunun içinde sessizliğimizde boğuluyoruz.

Yaşamda ölümü tadanların yüzyıllar boyunca eskimeyecek romanı *Yüz: 1981*, bir çağın üstü örtülü aynasıdır diyebiliriz. ***“Tekrarlıyorum: Ben suçsuzum. Eğer suçluysam bile, unutmayın en çok sizinki kadardır bu.”***

MUALLİM
SABRİ
& Tanyeri'nden
Öyküler

METE
KARAGÖL

ONUR ÖZKOPARAN

mırdanmalar

kitapyurdu.com

mahaledebiyat

“DÜŞ KIRGINLARI”

ROMAN İNCELEMESİ

FEYZA KEŞAN

32

Mehmet Eroğlu, 2 Ağustos 1948 tarihinde İzmir’de doğmuş ve çocukluk yıllarını memur olan babasının izinde Anadolu’nun çeşitli bölgelerini gezerek geçirmiştir. Uşak’ta başlayan eğitimi ODTÜ Mühendislik Fakültesi, İnşaat Mühendisliği Bölümüne kadar ulaşmıştır. Öğrenci derneği başkanlığını yaptığı bu fakülteden de 1971 yılında, 12 Mart Darbesi ardından kurulan sıkıyönetim mahkemesinde yargılanmasına başlandığı sırada ise eğitim hayatını sonlandırmış ve mezun olmuştur.

Eroğlu, iki yıl süren yargılamanın (Dev-Genç Davası) sonucunda, 1973 yılında, Ankara 1 numaralı sıkıyönetim mahkemesince, TCK’nun 141-142 maddesine muhalefetten 8 yıl ağır hapis ve 2 yıl sürgün cezasına mahkum edilmiştir ancak mahkûmiyetin 1974 genel affıyla ortadan kalkmasıyla, bu tarihten itibaren mühendis olarak çalışmasını sürdürdü.

Düş Kırınları hem filim hem kitap, 1998 ve 2001, Karaburun... İki ayrı yaz, iki kadın, uzun ve yaralayan hatıralar. “*Suçsuz bellek yoktur?*” Kuzey Erkil ve Şafak ikilisinin hazin sonla biten aşk hikâyesi. *Düş Kırınları*, yapılan çok büyük bir hata sonrası durmadan içe çekilen ama bir türlü doyurmayan hava misali insanın kaburgalarında yaşamaya yemin etmiş bir pişmanlığın ve aldanmışlığın resmidir.

Kuzey Erkil, romanın başkarakteri. İçerisinde onulmaz bir acı ile durmadan sarhoş olup kaçmaya, unutmaya çalışan, her gün ölmek için Allah’a yalvarıp dua eden birisidir. Bunun için zorlu geçen hayatının son demlerini en yakın arkadaşı Sami ile Karaburun’a çekilip bir otel işleterek (işletir görünerek) geçirmektedir. Aslında Kuzey burada ayık kalmaktan kaçınarak hayatının aşkı, onun derinden yarası olan Şafak’ın intiharı ile yüzleşmekten kaçınmaktadır. Belki de sürekli yüzleşmektedir...

“*Aşk, ruhumuzun çileli ergenliği imiş... Sizce de öyle mi?*” Şafak ve Çiğdem iki güzel kadın Kuzey Erkil’in hayatında bir daha geri dönüşü olamayacak kadar büyük değişikliklere sebep olmuştur. Kuzey bir ergen değildir hatta yaşı oldukça büyüktür fakat çile tam da âşık olduğu, kitap boyunca kafasından asla silemediği parlak anılar noktasında başlar. Bunun en güzel izahı kitapta geçen: “*Dramlar, ne kadar yakıcı olurlarsa olsunlar, sadece kahramanlarını kavuran iç yangınlarıdır; tutuşturdukları alevler kara, isli dumana dönüşmeden fark edilmezler,*” sözleri ile yapılmıştır.

Düş Kırınları, “*Gezgin bir ayyaşın güncesinden...*” bize ulaşan dokunaklı kelimelerden oluşmuş bir kitaptır...

Film bittiğinde, kitap bittiğinde içimde yaşadığım o derin karmaşa aslında Mehmet Eroğlu'nun edebî dehasında ve derin insanlık hissinde saklı.

"Bugün ölecek miyim?

Öleceksem hazırım; cümlem dudaklarımda.

Sıra son söze geldiğinde insanın mutlaka söyleyecek bir şeyi olmalı.

Kurtz, yaşamın son soluğunu dudaklarına üflerken iki kez, 'Ne dehşet! Ne dehşet!' demişti. Benim sözlerim 'İçtim, hem de çok içtim,' olacak. Hayatımı boşuna harcamadığımı bundan iyi ne kanıtlar."

Şafak'ın artık dönmeyeceğinden emin olduğu o gidişinden sonra günleri, koca bir karanlığın yuttuğu dehlizde gibi bilinci yarı açık yarı kapalı geçen Kuzey, her gün kendini ölüme hazır görmektedir. Çünkü, yaşamın anlamı onun şafağının doğmadığı o günden itibaren yok olmuştur. Karaburun her gün güneşin altında kavrulsa da Kuzey'e artık hiç gün doğmuyor.

Çiğdem... Ah Çiğdem... Kendi yalnızlığı içinde boğulan biri daha.

Hayat dolu, canlı ve cıvıl cıvıl. Oysa Kuzey artık kendisini ancak bir ölü olarak tanımlıyordu. Hayat bazen insanı öylesine garip sulara yüzdürür ki insan o suda çoktan boğulup öldüğünü fark edemeyecek kadar şuurunu yitirebilir.

"İssız bir boşluk, bomboş bir kalp ve bir de dumanlı bir kafa." "Aşk, yüreğimizin en narin

ürperişi..." "Binti... Binti..."

Son sözler ve ilk başlangıçlar...

Kimini sarıp sarmalar, kimini çok uzak ve ıssız topraklara atar. Doğa ana! Ey hisli bereket! Ellerin besle kelimelerimi ve bana bir gece yarısı sisinde bellet. Bellet ki, ebediyete kadar unutmam ve de unutulmam mümkün olmasın!

En büyük sözleri tarihte hangi en büyük insan söylemiş kim bilir?

İnsan ancak sözünü değil acısını anımsar yaşadığının.

His, kelimelerden her zaman birkaç beden daha büyük olmuş ve olacaktır.

İçinde bulunduğum bu boşluk beni yutmayı sabırsızlıkla bekliyor. Alnımdan durmadan soğuk soğuk terler boşalıyor, kapılıp düşmek bir ıssızlığa işten bile değil.

Biliyor musunuz? "Yazarlar ölümü hep sevgililerine bırakırlar." Tek bir kelimedede buluşma ümidi varsa eğer asla istemem ben ölmeyi sevdiğimden evvel.

"Eğer mutsuzsanız ve başka hayatlara özlem duyuyorsanız, masal kahramanlarına âşık olabilirsiniz." Onlar sizi bir gerçeklik zulmünden uzak tutmayı başarabilecek tek şeydir.

Film bittiğinde, kitap bittiğinde içimde

yaşadığım o derin karmaşa aslında Mehmet Eroğlu'nun edebî dehasında ve derin insanlık hissinde saklı.

Masal Kahramanlara...

9,75 FİLM İNCELEMESİ

YASEMİN SEVEN ERANGİN

Yönetmen: Uluç Bayraktar

Senaryo: Damla Serim, Uluç Bayraktar

Görüntü Yönetmeni: Soykut Turan

Kurgu: Serdar Çakular

Müzik: Avi Medina

Oyuncular: Nejat İşler, Berkay Ateş, Şebnem Bozoflu, Eylül Dursun, Funda Eryiğit, Ercan Kesal, Menderes Samancılar, Cem Uslu, Cahit Şahin Yalçın, İsmail Mirhat Zarg, Yusuf Mirza Zarg

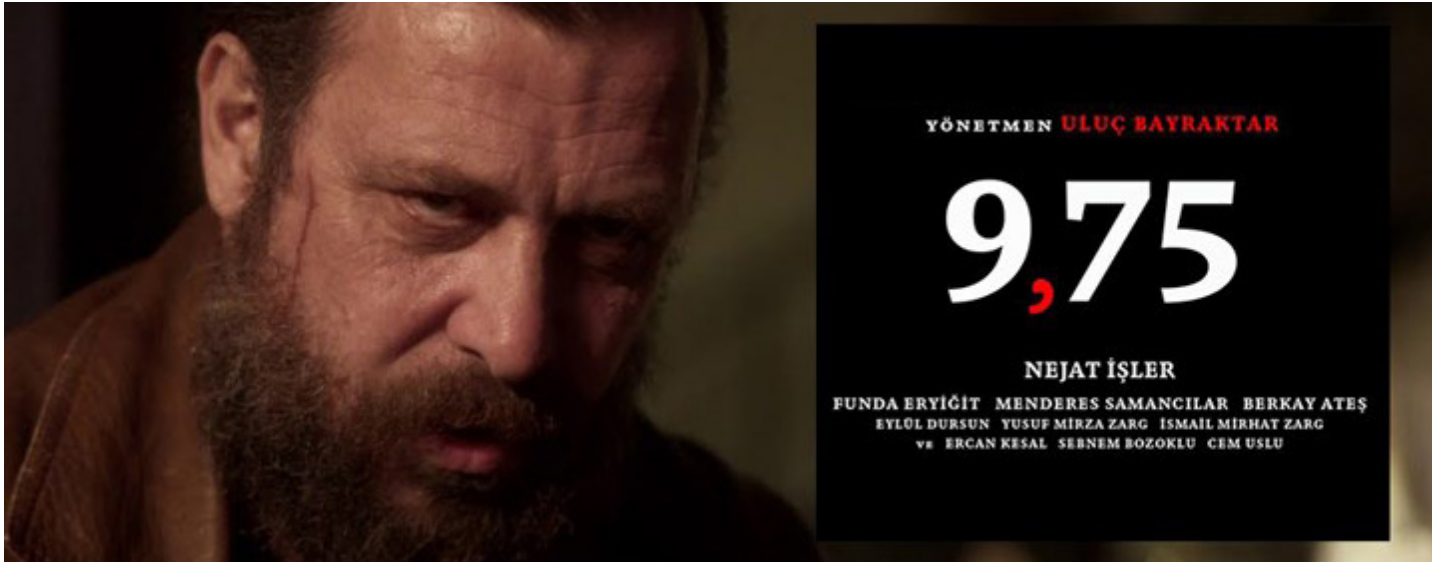
Yapım: Türkiye

Süre: 117 Dk.

Film bittiğinde hissettiğim acının tarifi Mehmet Eroğlu'nun romanında, Uluç Bayraktar'ın kadrajında, Menderes Samancılar'ın vizöre yansıyan beyaz saçlarında saklı. Mehmet Eroğlu'nun beyazperdeye uyarlanan *9,75 Santimetrekare* kitabının derinlikli, kırıcı, ince ince işlenmiş hikâyesini biliyoruz. İşte şimdi bu kitabın içimizde bir yerlerde oluşturduğu hissi izlemek, hem de iyi izlemek oldukça keyifli.

Uluç Bayraktar'ın kariyeri ile ilgili hepimizin bir parça bilgisi olduğunu düşünerek kendisinden biraz söz etmek isterim. Uluç Bayraktar ekranda çok izlenen, sevilen dizilere imza atmış (Ezel, Son, Kabadayı) işinde oldukça yetenekli bir yönetmendir. Filme başlamadan önce biraz tedirgin olmam bu hikâyeyi bilmemden kaynaklı sanırım. Ekran ve beyazperde her ne kadar birbiriyle dirsek temasında olsa da estetik açıdan ve mantık olarak birbirinden oldukça uzakta. Özellikle popüler kültürün canavar hali de bizi bu anlamda korkutmaktadır. Nerede çok iş; orada estetikten uzak, ekrana ve magazine oynayan yapımlar vardır, diye yorumlamak kabalık olmaz herhalde. Uluç Bayraktar tam da bu noktada çok doğru bir hikâyeyi keşfederek geçmiş yönetmenliğe. Uluç Bayraktar'ın yapımcılığını ve yönetmenliğini üstlendiği, senaryosunu Damla Serim ile yazdığı, Almanya'nın en saygın bağımsız sinema festivali Snowdance'da 2021 En İyi Film ve En İyi Senaryo ödüllerini kazanan ilk sinema filmi "9,75" in oldukça ses getireceğini düşünüyorum, elbette popüler kültüre uzak bir noktadan.

Film, güneydoğuda yaşayan Zinar ve ailesi ile batıda yaşayan ve yakın zamanda öleceğini

bilen, kendiyle savaş halindeki travmaları olan yazar Ahmet (Nejat İşler)'in hikâyesini anlatıyor. Öleceğini öğrenen Ahmet, askerliğini Gabar'da yapmış ve orada şahit olduğu olaylar hayatına büyük etki etmiştir, elbette bu etki öyle hafife alınacak gibi değildir. Ahmet, tüm bu travmalarla uğraşırken filmin fonunda 2013'te yaşanan Gezi Parkı olaylarını görüyoruz. Bu noktada filmin hikâye açısından geri tutulması izleyici olarak beni rahatsız etmedi. Şöyle ki zaten kitabın ve filmin bütününde bizi sarsan olayların yer alması eserin hem politik duruşunu ehlileştirmemiş hem de izleyiciyi standart bir politik film kategorisinden uzaklaştırmıştır. Politik filmlerin iyi estetize edilmemiş, alelade söylemleri hikâyenin derinine inmek isteyen izleyici engeller çünkü. Uluç Bayraktar ve ekibi bu handikapı, kitabın enfes bir şekilde kurulmuş çatısıyla diskalifiye etmiş.

Gabar'da yaşanan olayların insanda bıraktığı ağırlık hissi filmin diğer ucunda duran yazar Ahmet'in hayatındaki karakterlerle izleyiciyi öfkeden uzaklaştırıyor. Ahmet'in alt komşusu yalnızlaştırılan transseksüel Marilyn (Eylül Dursun) hem cinsel kimliğinden hem politik duruşundan hem de hayata umutla bakan gözlerinden izleyiciyi oldukça etkiliyor. Ahmet'le aralarındaki diyalog kirlenen,

kutuplaşan, insanlıktan çıkan dünyaya açık bir başkaldırı. Yine arka fonda duran Gezi Olayları sadece ses ve görsellik değil, Marilyn ile Ahmet'in hayatına giren Serap (Funda Eryiğit) karakteri için de sağlam bir köprü oluyor. Üniversitede öğretim görevlisi olarak yaşayan Serap, 30'lu yaşlarında, genç, güzel, akıllı ve Ahmet'i anlayabilecek bir kadın olarak onun ölüme boş vermişliğini "aşk" figürü ile yok eder. Aşk figürü, bizim sadece iyi kitapta, iyi filmde, iyi sanatta görebileceğimiz bir yaşam denklemi üzerine kuruludur. Popüler kültürün alttan alta izleyicisine sunduğu, entrika, yalan dolan, intikam, öfke gibi aşırı duygulardan uzak ve kelimenin tam anlamı ile "altı boşaltılmış olan bir aşk" değildir Serap ve Ahmet arasında yaşanan. Yine Ahmet'in hayatında önemli bir karakter olan Berkay Ateş, Ahmet'in mirasçılarından biri ve aynı zamanda onun Gabar dönemlerinden askeridir. Ahmet'in ölümle arasındaki denklem, Berkay Ateş'in evlenmek istediği kız, komutanı Ahmet ve sevgilisi Serap, sembolik bir yüzük ve aralarındaki derinlikli aşkın tutkusu ile çözülür. Ölümü çok önemsemeyen Ahmet aşk ve yaşam duygusunu temel alarak ölümle yüzleşir. Her ne kadar izleyiciyi ters köşe yaparak yaşamaya karar verdiğini düşündüren

final bölümü filmin bütünü kadar sarsıcı olsa da özellikle Ahmet'in tüm travmalarının başladığı yere dönmesi, hesaplaşma ve af dileme duygusu izleyiciyi çarpıcı bir finalle kendine getirir.

Zinar ve ailesinin yaşadıkları minvalde olaylar yaşayan birçok ailenin hem romana hem de filme ayrıca bir ilgi ve sevgi göstereceğini düşünüyorum. Elbette sinematografik açıdan bazı boşlukları olan bu film, Uluç Bayraktar'ın yetenekli bakışıyla festivalleri gezecek bir işe dönüşmüş. Zinar'ın dedesi olarak Menderes Samancılar hikâyeyi alıp yoğurmuş, bedene büründürmüş, büyütmüş ve topu izleyiciye atarak her zamanki gibi güçlü oyunculuğunu bize şahane bir şekilde teslim etmiş. Bu noktada filmin kast çalışmaları için ayrıca teşekkür etmek lazım. Her bir karakterin özenle çalıştığını izleyicinin fark etmemesi pek mümkün değil.

İzleyici üzerinde etkili olan doğru renk, doğru ışık, destekleyici ses efektleri filmde tam da olması gerektiği gibi kullanılmış. Görüntü yönetmenliğini Soykut Turan'ın yaptığı film sinemanın bir ekip işi olduğunu, tam anlamıyla izleyiciye yeniden hatırlatmış.

Özellikle değinmek istediğim bütün hikâyenin en vurucu kısmı olan Gabar'da geçen

Mehmet Eroğlu'nun beyazperdeye uyarlanan 9,75 Santimetrekare kitabının derinlikli, kırıcı, ince ince işlenmiş hikâyesini biliyoruz. İşte şimdi bu kitabın içimizde bir yerlerde oluşturduğu hissi izlemek, hem de iyi izlemek oldukça keyifli.

36 olaylar. Kürt sorunu en insancıl haliyle yeniden canlandı zihnimde. Özellikle o bölgede doğmuş, büyümüş biri olarak bizi ne kadar içine alan, yeniden sorgulamamızı sağlayan, alt metni gerçeğin keskinliğine dayalı Zinar ve ailesinin yaşadıkları hala bir yerlerde yaşanılıyor. Kimliği, ırkı, politik bakışı, ten rengi, ana dili yok sayılan tüm insanlar için acı verici, öfkelenendirici bu olayların ülkenin apolitik, sanatçılarına da suya sabuna dokunarak ancak ayırmadan, bağırmadan, ezerek değil, insan çizgisi içinde nasıl seslenileceğini göstermiş film.

Filmin farklı zaman ve dillerde geçen hikâyesinin ustaca harmanlanması, aralarındaki bütünlük, teknik olarak farklı öykülerin renklerinin göze batmadan ayrılması, ses ve özgün müziklerin kullanımı ve profesyonelliği, usta oyuncuların hikâyeyi köprüden etkileyici oyunculuklarını göz önünde bulundurarak filmin oldukça başarılı bir noktaya gideceğine eminim.

Bütünü ile bakıldığında görüntü yönetmeninden ses ekibine, kostüm ve sanat ekibinden oyunculara kadar filme eli değmiş herkese kendi adıma teşekkür etmek isterim. Kürt sorununu bu kadar insancıl ve estetik anlattıkları için. Ve elbette sevgili Mehmet Eroğlu'na.

Mutlaka görün derim.

En koyu yalnızlık, insanın kendini terk ettiğinde ortaya çıkar.

**edebiyata küçük dahi olsa bir
katkımız oluyorsa ne mutlu bize.**
burada herkese mahal var!
